

Banca Mondială

Lumos Foundation Moldova

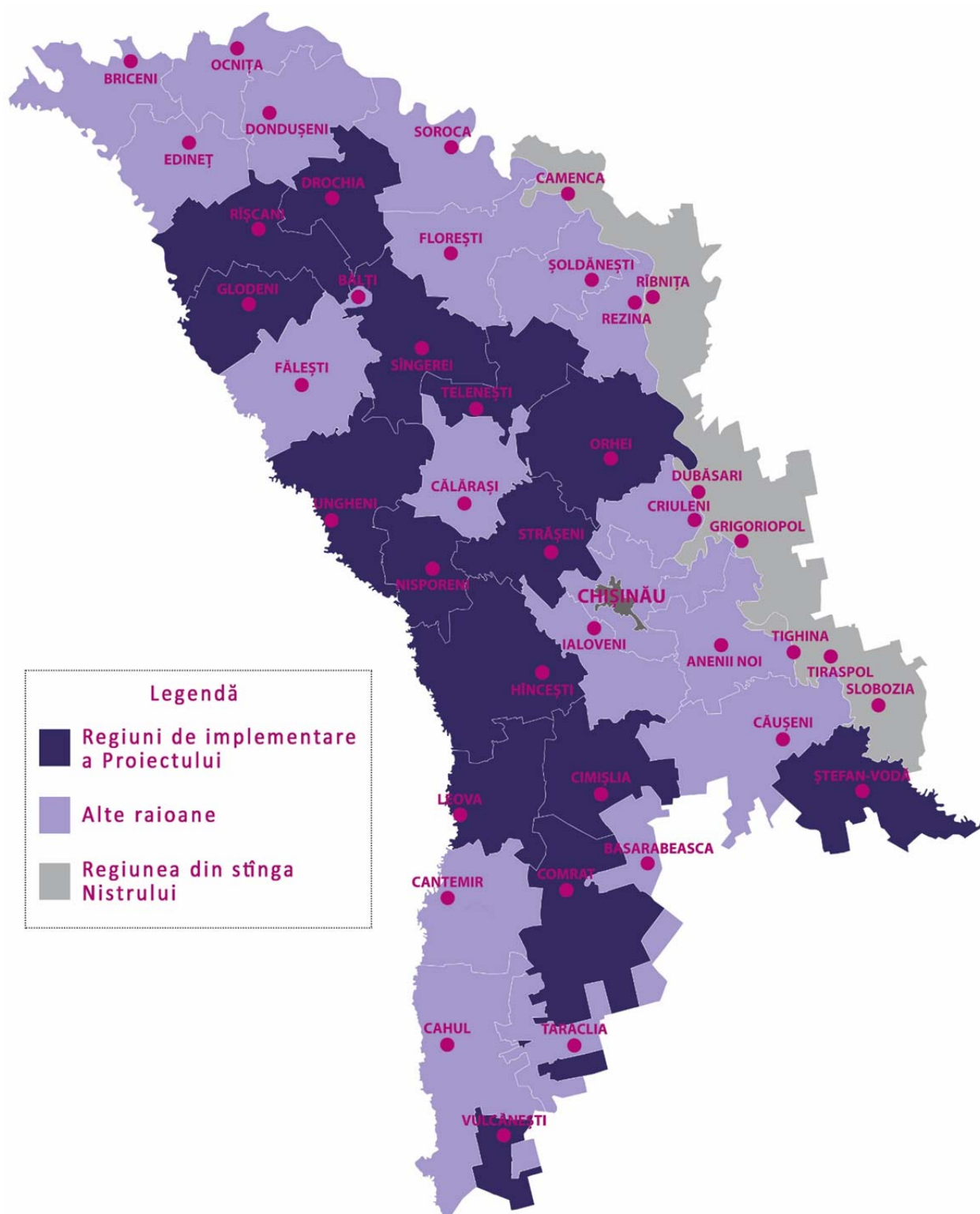
RAPORTUL FINAL

al Proiectului "Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale"

**Componenta 2: Asistența tehnică în dezvoltarea modulelor de instruire
și formarea cadrelor didactice privind incluziunea copiilor cu
dizabilități în școala generală**

Chișinău, 2016

Regiunile de implementare a Proiectului "Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale"

CUPRINS

Abrevieri	6
Date generale despre Proiect	7
Sumar executiv	10
Activități preliminare/pregătitoare	16
Realizări pe servicii contractate	17
Serviciul 1. Evaluarea experiențelor existente în țară, cu privire la formarea la locul de muncă a specialiștilor, în domeniul educației incluzive centrate pe copil	17
Serviciul 2. Evaluarea necesităților de formare în domeniul a educației incluzive centrate pe copil ale cadrelor didactice și a altor grupuri țintă (managerii școlari, cadre didactice de sprijin, psihologi școlari, părinți etc.)	19
Serviciul 3. Elaborarea Metodologia de instruire a specialiștilor din cadrul școlilor beneficiare ..	20
Serviciul 4. Elaborarea modulelor pentru instruirea la locul de muncă, în domeniul educației incluzive centrate pe copil, a specialiștilor din cadrul școlilor beneficiare.....	22
Serviciul 5. Consolidarea capacităților prin formarea a 300 de cadre didactice - 15 profesori de la fiecare dintre cele 20 de școli-pilot beneficiare	25
Serviciul 6. Acordarea asistenței de mentorat în școlile pilot (cîte o vizită în fiecare școală) și a suportului cadrelor didactice în vederea asigurării incluziunii copiilor cu dizabilități în școlile pilot beneficiare.....	32
Serviciul 7. Evaluarea cunoștințelor obținute în cadrul formărilor, activități de evaluare în fiecare școală-pilot beneficiară de formare.....	36
Serviciul 8. Organizarea vizitelor de studiu în instituțiile din țară care au practici de succes în domeniul educației incluzive.....	39
Serviciul 9. Organizarea atelierelor participative, în cadrul fiecărei școli-pilot beneficiare, în scopul stabilirii obiectivelor de dezvoltare a educației incluzive, a instrumentelor și mecanismului de monitorizare și evaluare a acestui proces	43
Serviciul 10. Organizarea ședinței comune de diseminare a rezultatelor și bunelor practici a implementării programului de formare cu participarea a 3 reprezentanți de la fiecare școală-pilot beneficiară.....	45

Serviciul 11. Organizarea conferinței finale de diseminare a rezultatelor programului de formare în domeniul educației incluzive a copiilor cu dizabilități, realizate în cadrul proiectului.....	48
Serviciul 12. Dezvoltarea și diseminarea a 20 de materiale de informare prin mass-media.....	53
Serviciul 13. Elaborarea rapoartelor de progres, cu anexarea materialelor produse.....	56
Concluzii și recomandări generale. Impactul Proiectului	57
Anexe	61
Anexa 1. Raport despre experiențele existente în Republica Moldova, cu privire la formarea la locul de muncă a specialiștilor, în domeniul a educației incluzive centrate pe copil.....	61
Anexa 2. Raport cu privire la necesitățile de formare a cadrelor didactice, din 20 de instituții de învățământ- pilot beneficiare, în domeniul educației incluzive centrate pe copil	111
Anexa 3. Metodologia de instruire a specialiștilor din cadrul școlilor beneficiare	149
Anexa 4. Module de instruire la locul de muncă în domeniul educației incluzive centrate pe copil.	
Anexa 5. Raport privind activitățile de instruire a cadrelor didactice din școlile-pilot beneficiare, la locul de muncă, în domeniul educației incluzive centrate pe copil	152
Anexa 6: Raport cu privire la rezultatele vizitelor de mentorat, efectuate în școlile pilot beneficiare.....	249
Anexa 7. Raport de evaluare a cunoștințelor obținute în cadrul programului de instruire în fiecare școală-pilot beneficiară	288
Anexa 8. Raport privind rezultatele vizitelor de studiu în instituțiile din țară care au practici de succes în domeniul educației incluzive	340
Anexa 9. Raport privind rezultatele atelierelor, cu anexarea obiectivelor de dezvoltare a educației incluzive, a instrumentelor și mecanismului de monitorizare și evaluare a acestui proces, pentru fiecare școală-pilot beneficiară	406
Anexa 10. Raport privind organizarea ședinței comune de diseminare a rezultatelor și bunelor practici a implementării programului de formare în domeniul educației incluzive în școlile-pilot beneficiare	572
Anexa 11. Raport privind conferința finală cu participarea reprezentanților din fiecare școală-pilot	

beneficiară.....	611
Anexa 12. Rapoarte de progres.....	629

ABREVIERI

APL	-	Administrația publică locală
CES	-	Cerințe educaționale speciale
CDS	-	Cadru didactic de sprijin
CMI	-	Comisie multidisciplinară intrașcolară
CREI	-	Centru de resurse pentru educația incluzivă
EI	-	Educație incluzivă
FISM	-	Fondul de Investiții Sociale din Moldova
IȘE	-	Institutul de Științe ale Educației
LT	-	Liceu Teoretic
ONG	-	Organizație neguvernamentală
PEI	-	Plan educațional individualizat
SAP	-	Serviciul de asistență psihopedagogică
TIC	-	Tehnologii informaționale și comunicaționale
UTA	-	Unitate teritorial administrativă
UTAG	-	Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia
UES	-	Unitatea de Educație Specială

DATE GENERALE DESPRE PROIECT

Beneficiar	Fondul de Investiții Sociale din Moldova
Domeniul de intervenție	Educație incluzivă
Perioada de implementare	august 2015 – august 2016
Perioada de raportare	noiembrie 2015 – septembrie 2016
Regiuni de implementare a Proiectului	14 UTA: Drochia, Rîșcani, Glodeni, Orhei, Telenești, Ungheni, Sîngerei, Hîncești, Nisporeni, Leova, Ștefan Vodă, Strășeni, Cimișlia, UTA Găgăuzia
Instituții - pilot beneficiare	Proiectul a fost implementat în 20 școli-pilot beneficiare: LT "Olimp", or.Sîngerei; LT Cuhnești, Glodeni; Gimnaziul Mănoilești, Ungheni; LT "D. Cantemir", Mîndrești, Telenești; LT Balatina, Glodeni; LT "C.Popovici", Nihoreni, Rîșcani; LT rus nr.3, or.Drochia; LT "Vasile Lupu", Susleni, Orhei; LT "Alec Russo", or. Orhei; Gimnaziul "Valeriu Bulicanu", Boldurești, Nisporeni; LT Selește, Nisporeni; Gimnaziul "Grigore Vieru", Iurcenii, Nisporeni; LT "B.P.Hasdeu", Olănești, Ștefan Vodă; Gimnaziul Filipeni, Leova; LT "Cezar Radu", Leușeni, Hîncești; LT "Universum", Sărata Galbenă, Hîncești; Liceu internat cu profil sportiv, Lipovenii, Cimișlia; Gimnaziul Gradiște, Cimișlia; Gimnaziul "Mihai Viteazul", Strășeni; LT "D. Celenghir", Avdarma UTAG
Scopul Proiectului	A demonstra prin activități pilot că autoritățile publice locale pot aplica cu succes politicile naționale care promovează integrarea copiilor cu dizabilități în instituțiile de învățămînt general.
Obiectivele de bază	▪ Evaluarea experiențelor existente în țară, cu privire la formarea la locul de muncă a specialiștilor, în domeniul educației incluzive centrate pe copil. ▪ Evaluarea necesităților de formare în domeniul educației incluzive centrate pe copil ale cadrelor didactice și a altor grupuri țintă (managerii școlari, cadre didactice de sprijin, psihologi școlari, părinți etc.). ▪ Elaborarea Metodologiei de instruire a specialiștilor din cadrul școlilor beneficiare. ▪ Elaborarea modulelor pentru instruirea la locul de muncă, în domeniul educației incluzive centrate pe copil, a specialiștilor din cadrul școlilor beneficiare. ▪ Formarea specialiștilor – instruirea a 300 cadre didactice, cîte 15 cadre didactice, din fiecare dintre cele 20 de școli-pilot

	beneficiare. ▪ Acordarea asistenței de mentorat în școlile - pilot (cîte o vizită în fiecare școală) și a suportului cadrelor didactice în vederea asigurării incluziunii copiilor cu dizabilități în școlile pilot beneficiare. ▪ Evaluarea cunoștințelor obținute în cadrul formărilor, activități de evaluare în fiecare școală-pilot beneficiară de formare. ▪ Organizarea vizitelor de studiu în instituțiile din țară care au practici de succes în domeniul educației incluzive. ▪ Organizarea atelierelor participative, în cadrul fiecărei școli-pilot beneficiare, în scopul stabilirii obiectivelor de dezvoltare a educației incluzive, a instrumentelor și mecanismului de monitorizare și evaluare a acestui proces. ▪ Organizarea ședinței comune de diseminare a rezultatelor și bunelor practici a implementării programului de formare cu participarea a 3 reprezentanți de la fiecare școală-pilot beneficiară. ▪ Organizarea conferinței finale de diseminare a rezultatelor programului de formare în domeniul educației incluzive a copiilor cu dizabilități, realizate în cadrul proiectului. ▪ Dezvoltarea și diseminarea a 20 de materiale de informare prin mass-media.
Rezultatele de bază	▪ 1 studiu privind evaluarea experiențelor existente în țară cu privire la formarea în domeniul educației incluzive centrate pe copil realizat. ▪ 1 studiu privind evaluarea necesităților de formare în domeniul educației incluzive centrate pe copil ale cadrelor didactice și altor grupuri-țintă realizat. ▪ 5 vizite de studiu în instituțiile de învățămînt general din raioanele Florești și Ialoveni: 98 participanți organizate. ▪ 22 de formatori naționali instruiți în domeniul educației incluzive. ▪ 8 module privind educația incluzivă centrată pe copil elaborate în limbile română și traduse în limba rusă. ▪ 2700 de exemplare ale suportului de curs „Educația incluzivă” editate și distribuite. ▪ 20 de seminare de instruire organizate în 20 de școli-pilot beneficiare ale Proiectului: 100 de zile de instruire, 800 de ore. ▪ 682 de specialiști instruiți (manageri școlari, cadre didactice, șefi ai Organului local de specialitate în domeniul

	învățămintului, specialiști ai serviciilor de asistență psihopedagogică). ▪ 20 vizite de mentorat: 420 de participanți organizate. ▪ 20 ateliere de evaluare: 451 de participanți organizate. ▪ 20 ateliere participative privind stabilirea obiectivelor de dezvoltare a educației incluzive, a instrumentelor și mecanismului de monitorizare și evaluare a acestui proces: 383 de participanți organizate. ▪ 1 atelier de diseminare a bunelor practici: 78 de participanți organizat. ▪ Conferința finală: "Consolidarea capacităților resurselor în domeniul educației incluzive centrate pe copil: rezultate și perspective", organizată. ▪ 22 materiale de informare prin mass-media elaborate și distribuite.
Resurse implicate/valorificate	
▪ reglementatorii	▪ Legislația în vigoare, suporturi didactice și metodice în domeniul educației incluzive, programe de formare continuă în domeniul educației incluzive.
▪ umane	▪ Echipa managerială și echipa de Proiect constituită din 3 persoane și personal contractat: formatori, autori module de formare, traducători pentru traducerea modulelor de formare în domeniul educației incluzive.
▪ materiale	▪ Echipamente, consumabile, unități de transport
▪ financiare	▪ Conform bugetului contractat
▪ organizaționale	▪ Planuri de lucru, termeni de referință, programe, orare, agende

SUMAR EXECUTIV

INTRODUCERE

Republica Moldova depune eforturi pentru a transforma mii de vieți ale celor mai vulnerabile categorii de copii, urmărindu-se scopul de a pune capăt practicii înrădăcinate istoric de separare a copiilor cu dizabilități de familiile lor și plasarea acestora în școli speciale rezidențiale.

Bazându-se pe rezultatele obținute în urma implementării modelului de dezvoltare a educației incluzive în raioanele Florești și Ialoveni, care a demonstrat că copiii cu dizabilități pot să locuiască în familie și să frecventeze școala din comunitate, autoritățile din Republica Moldova au lansat un ambițios proiect de reformă a sistemului educațional în întreaga țară.

Strategia națională de reformă a sistemului educațional

Proiectul implementat la nivel național în domeniul educației incluzive: **"Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale"**, finanțat din Grantul oferit de Guvernul Japoniei, administrat de Banca Mondială și Fondul de Investiții Sociale din Moldova, se constituie din două componente:

- (1) Elaborarea planurilor strategice de dezvoltare a educației incluzive la nivel raional;
- (2) Asistența tehnică în dezvoltarea modulelor de instruire și formarea cadrelor didactice privind incluziunea copiilor cu dizabilități în școala generală.

În perioada august 2014 – august 2015, AO „Lumos Foundation Moldova”, având ca reper experiența obținută în raioanele pilot Florești și Ialoveni, a implementat componenta I a Proiectului, acordând sprijin autorităților publice locale din 24 de raioane în elaborarea/actualizarea planurilor de implementare a Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020.

Identificarea copiilor cu dizabilități și a necesităților educaționale ale acestora, analiza numărului de cadre didactice și a personalului de suport care dețin competențe în domeniul, pentru a face față acestor cerințe, a constituit primul pas în procesul extinderii la nivel național a implementării educației incluzive.

În perioada noiembrie 2015 – septembrie 2016, A.O. Lumos Foundation Moldova a fost contractată pentru implementarea Componentei II a Proiectului, scopul de bază al căreia este acordarea asistenței tehnice în dezvoltarea modulelor de instruire și instruirea cadrelor didactice pentru a sprijini și învăța copiii cu dizabilități în școala generală. Activitățile au fost implementate în 20 școli pilot din Republica Moldova. Prezentul raport analizează rezultatele implementării Componentei a doua a proiectului.

REALIZĂRILE PROIECTULUI:

Studiu privind evaluarea experiențelor existente în țară cu privire la formarea în domeniul educației incluzive centrate pe copil

În scopul identificării experiențelor existente la nivel național pentru instruirea cadrelor didactice în domeniul educației incluzive la locul de muncă, a fost efectuată analiza și sinteza

literaturii existente în domeniu, inclusiv ghidurilor metodologice, materialelor didactice și a programelor de formare continuă în domeniul educației incluzive. Ca și rezultat al analizelor și generalizărilor efectuate, a fost elaborat **Studiul privind evaluarea experiențelor existente în țară, cu privire la formarea la locul de muncă a specialiștilor, în domeniul educației incluzive centrate pe copil**, care profilează un tablou de ansamblu a literaturii de specialitate existente în domeniul educației incluzive la nivel național, cu identificarea suporturilor didactice elaborate în domeniul educației incluzive, raportate la următoarele domenii: politici și cadrul legal în domeniul educației incluzive, incluziunea educațională a copiilor de vîrstă preșcolară, managementul educației incluzive, evaluarea dezvoltării copilului, adaptări curriculare, intervenția psihopedagogică, promovarea valorilor incluzive, parteneriate pentru implementarea educației incluzive, comunicare pentru promovarea educației incluzive, formarea inițială și continuă a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive.

Studiu privind evaluarea necesităților de formare în domeniul educației incluzive centrate pe copil ale profesorilor și altor grupuri-țintă

În scopul identificării necesităților de formare a personalului (manageri școlari, cadre didactice, psihologi școlari, logopezi, cadre didactice de sprijin) în domeniul educației incluzive și pedagogiei centrate pe copil, a fost realizat studiul: *Evaluarea necesităților de formare în domeniul educației incluzive centrate pe copil ale profesorilor și a altor grupuri țintă (managerii școlari, cadre didactice de sprijin, psihologi școlari, părinți etc.)* Studiul prezintă o analiza complexă a nevoilor de formare a personalului din cele 20 școli-beneficiare ale proiectului, și în acest context, rezultatele obținute, au servit drept repere conceptuale și metodologice pentru elaborarea metodologiei de formare a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive.

Metodologia de formare a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive elaborată, stabilește etapele activităților de formare în domeniul educației incluzive, programul de formare continuă a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive, orarul activităților de formare.

Module de formare în domeniul educației incluzive

În baza analizei necesităților de formare în domeniul educației incluzive a cadrelor didactice din 20 școli-pilot, echipa AO Lumos a elaborat 8 Module de formare în domeniul educației incluzive în limba română și rusă. În elaborarea modulelor de formare în domeniul educației incluzive, s-a ținut cont de experiența internațională și națională în domeniul educației incluzive. Scopul Modulelor de formare, adresate personalului din instituțiile de învățămînt general constă în formarea/dezvoltarea competențelor profesionale specifice cadrelor didactice pentru asistența copiilor cu dizabilități. Modulele elaborate au fost aprobate prin Dispoziția Ministerului Educației (februarie, 2016). **2700** de exemplare ale suportului de curs „Educația incluzivă” au fost editate și distribuite.

Formarea la locul de muncă a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive

În vederea realizării scopului de bază al Proiectului, a fost realizată formarea la locul de muncă a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive. Cadrele didactice din 20 școli pilot au

participat la activitățile de formare de cinci zile, în baza unui Program de formare de 40 ore. În conformitate cu obiectivele proiectului, a fost planificată formarea a *300 cadre didactice*. În final, numărul cadrelor didactice formate a fost mai mult decât dublul, în raport cu numărul planificat inițial, constituind 682 persoane formate în domeniul educației incluzive.

Cinci vizite de studiu

Cinci participanți din fiecare școală-pilot beneficiară au participat la vizita de studii, organizată în raioanele Florești și Ialoveni, care au implementat cu succes modelul de dezvoltare a educației incluzive elaborat de AO Lumos și aprobat de Ministerul Educației. Datele Direcției Educație Florești arată că circa 40% din școlile din raion dispun de Centre de Resurse pentru Educația Incluzivă, create în baza modelului propus de AO Lumos, unde peste 470 de copii cu cerințe educaționale speciale beneficiază de asistență și suport calificat. (94%) din participanții la vizita de studiu consideră că vizita de studiu organizată a fost foarte utilă și (6 %) au menționat că vizita a fost utilă, demonstrând implementarea educației incluzive în practică.

Atelierele de evaluare a cunoștințelor participanților

În scopul evaluării cunoștințelor acumulate de către participanți în cadrul seminarelor de formare, au fost organizate Atelierele de evaluare a cunoștințelor participanților.

În opinia participanților, plusvaloarea seminarelor de formare evidențiază schimbări la nivel de percepție și achiziție de idei noi pe care le-au însușit participanții în cadrul seminarului raportate la următoarele domenii: acceptare a dizabilității, accesul la educație de calitate a tuturor copiilor, adaptarea procesului educațional din perspectiva EI.

Rezultatele demonstrează: instruirea cadrelor didactice la locul de muncă este o formă eficientă de dezvoltare profesională a cadrelor didactice; activitățile de instruire organizate au contribuit la formarea competențelor necesare cadrelor didactice pentru incluziunea copiilor cu CES în instituțiile de învățământ general. Activitățile organizate în cadrul proiectului vor servi drept suport pentru incluziunea a circa 300 copii cu CES.

Vizitele de mentorat

În scopul analizei și discutării în profunzime a subiectelor care necesită aprofundare, actualizare pentru implementarea educației incluzive la nivel de clasă, au fost organizate *vizitele de mentorat în cele 20 școli beneficiare*. Ședințele de mentorat s-au desfășurat în baza Articolului 58 (1) din Codul educației, care promovează în învățământul general activitatea de mentorat, care presupune ajutor și schimb de experiență din partea unei persoane cu experiență (mentor) altei persoane pentru a-i favoriza dezvoltarea profesională și achiziția de competențe sau cunoștințe a cadrelor didactice. Activitățile de mentorat s-au desfășurat conform sugestiilor/propunerilor propuse în cadrul seminarului de instruire a cadrelor didactice, la locul de muncă, în domeniul educației incluzive centrate pe copil.

Cel mai important lucru este că aceste ***competențe vor fi implementate în activitate de zi de zi a cadrelor didactice.***

Atelierul de diseminare a rezultatelor și bunelor practici

În scopul diseminării rezultatelor și bunelor practici a implementării programului de formare în domeniul educației incluzive, a fost organizată o ședință cu participarea a 3 reprezentanți de la fiecare școală-pilot beneficiară.

Ședința a fost organizată în trei ateliere tematice, adresate președinților CMI, cadrelor didactice de sprijin, psihologilor. Participanții la atelier au prezent bunele practici din experiențele acumulate în cadrul instruirilor desfășurate la locul de muncă în domeniul educației incluzive centrate pe copil. De asemenea, în cadrul atelierelor au fost organizate Master class pentru aceste grupuri țintă.

Analiza datelor chestionarelor evidențiază, că (92,3%) participanți au apreciat cu calificativul „foarte bine” gradul de înțelegere a materialului prezentat în cadrul sesiunilor, peste (95%) au menționat relevanța activităților organizate în cadrul atelierului, menționând că practicile de succes, activitățile ședințelor master class au fost realizate „pe deplin”, iar (97%) participanți au confirmat că tot ce s-a realizat în ședință a fost „foarte util”.

Toți (100%) participanți au apreciat înalt prestația formatorilor, cu calificativul “foarte bună”, fapt ce denotă că aplicarea metodei Master class a fost una foarte eficientă și optimă în formarea și dezvoltarea competențelor profesionale ale președinților CMI, CDS, psihologilor școlari și a specialiștilor SAP.

Atelierele participative

În conformitate cu obiectivele proiectului, au fost organizate Ateliere participative în 20 de instituții-pilot beneficiare pentru stabilirea obiectivelor de dezvoltare a educației incluzive, a instrumentelor și mecanismului de monitorizare și evaluare a acestui proces, cu implicarea persoanelor cheie de la nivel local – din domeniile asistenței sociale, sănătății și a educației, autorităților publice locale și a societății civile, inclusiv a părinților și copiilor.

În cadrul seminarului au fost identificate și analizate domeniile la nivel de unitate școlară, care sînt supuse procesului monitorizării participative: acces, sisteme de suport multidisciplinar, durabilitate, sensibilizare și mobilizare comunitară.

Ca rezultat al activităților în grup, au fost elaborate obiectivele de dezvoltare a educației incluzive, indicatorii și mecanismele de monitorizare și evaluare a acestui proces, pentru fiecare școală-pilot beneficiară. Important este că obiectivele de dezvoltare a educației incluzive elaborate, au fost incluse în Planurile manageriale ale celor 20 școli-pilot beneficiare.

Conferința finală pentru diseminarea rezultatelor programului de formare

În data de 15.09.2016 a avut loc la Chișinău, la Institutul Muncii, Conferința: “Consolidarea capacităților resurselor în domeniul educației incluzive centrate pe copil: rezultate și perspective”, organizată în cadrul Proiectului „Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale”, finanțat din grantul oferit Republicii Moldova de Guvernul Japoniei prin Fondul de Politici de Dezvoltare a Resurselor Umane (PHRD), administrat de Banca Mondială și gestionat de Fondul de Investiții Sociale din Moldova.

Conferința a fost organizată cu scopul de a prezenta realizările privind instruirea cadrelor didactice în domeniul educației incluzive centrate pe copil, obținute în rezultatul implementării *componentei II : Asistența tehnică în dezvoltarea modulelor de instruire și formarea cadrelor didactice privind incluziunea copiilor cu dizabilități în școala generală* din cadrul Proiectului „Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale.

La eveniment au participat 184 persoane: 5 reprezentanți din fiecare școală-pilot beneficiară (profesori, părinți, copii); 1 reprezentant SAP, 2 reprezentanți ai Organului local de specialitate în domeniul învățământului, primari din 14 UTA; reprezentanți din cadrul Ministerului Educației; Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei; Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică, precum și reprezentanți ai Fondului de Investiții Sociale din Moldova, Băncii Mondiale, AO Lumos; părinți, copiii, formatori naționali.

Materiale de informare prin mass-media elaborate și distribuite

În procesul de organizare și desfășurare a instruirilor în cadrul Proiectului „Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale”, au fost elaborate și distribuite articole cu referire la activitățile realizate în școlile beneficiare. Prin intermediul acestor articole, au fost mediatizate rezultatele activităților de instruire, punându-se accent pe subiectele abordate în cadrul instruirilor, pe utilitatea acestora, pe opiniile participanților la instruire, precum și pe beneficiile Proiectului pe termen lung.

Pentru a distribui articolele scrise, s-a colaborat îndeosebi cu presa de specialitate, la care au acces cadrele didactice din toată țara (ziarul „Univers Pedagogic Pro”), cu mass-media locală (ziarul „Cuvântul liber” (Leova), ziarul „Gazeta de Sud” (Cimișlia)), precum și cu Organele de Specialitate din domeniul Învățământului, care au pagini web, ceea ce înseamnă că materialele informative publicate online pot fi accesate oricând.

	REALIZĂRILE PROIECTULUI ÎN CIFRE
1	Studiu privind evaluarea experiențelor existente în țară cu privire la formarea în domeniul educației incluzive centrate pe copil
1	Studiu privind evaluarea necesităților de formare în domeniul educației incluzive centrate pe copil ale profesorilor și altor grupuri-țintă
5	Vizite de studiu organizate în instituțiile de învățământ general din raioanele Florești și Ialoveni pentru 98 participanți
22	Formatori naționali instruiți în domeniul educației incluzive
8	Module privind educația incluzivă centrată pe copil elaborate în limbile română și traduse în limba rusă
2700	Exemplare ale suportului de curs „Educația incluzivă” editate și distribuite
20	Seminare de instruire organizate în 20 de școli-pilot beneficiare ale Proiectului: 100 de zile de instruire, 800 de ore
682	Specialiști instruiți (manageri școlari, cadre didactice, șefi ai Organelor Locale de Specialitate în domeniul Învățământului, specialiști ai serviciilor de asistență psihopedagogică)
20	Vizite de mentorat: 420 de participanți organizate
20	Ateliere de evaluare: 451 de participanți organizate
20	Ateliere participative privind stabilirea obiectivelor de dezvoltare a educației incluzive, a instrumentelor și mecanismului de monitorizare și evaluare a acestui proces : 383 de participanți organizate
1	Atelier de diseminarea a bunelor practici: 78 de participanți organizat
1	Conferința finală: “Consolidarea capacităților resurselor în domeniul educației incluzive centrate pe copil: rezultate și perspective”, organizată
22	Materiale de informare prin mass-media elaborate și distribuite

ACTIVITĂȚI PRELIMINARE/PREGĂTITOARE

În scopul asigurării cadrului organizațional-logistic de implementare a Proiectului, au fost realizate un șir de activități pregătitoare:

1. Elaborarea planului de lucru al Proiectului.
2. Elaborarea termenilor de referință pentru experții din cadrul proiectului.
3. Organizarea unui eveniment de lansare a Proiectului, cu participarea reprezentanților a 20 școli-pilot beneficiare din 14 UTA de implementare.

Activități realizate:

Evenimentul de lansare a proiectului s-a desfășurat pe data 27 noiembrie 2015. La eveniment au participat 68 reprezentanți din 14 UTA și 20 instituții de învățământ – pilot beneficiare: șefi ai Organelor Locale de Specialitate în domeniul Învățământului, specialiști SAP; personalul din 20 școli-pilot beneficiare: manageri școlari, cadre didactice, cadre didactice de sprijin etc.

În cadrul ședinței au fost prezentate obiectivele și activitățile componentei II a proiectului: *Asistență tehnică în dezvoltarea modulelor de instruire și formarea cadrelor didactice în domeniul incluziunii educaționale a copiilor cu dizabilități în școala generală.*

De asemenea, în cadrul evenimentului, a fost organizat un atelier, care a avut drept obiectiv identificarea necesităților de formare în domeniul educației incluzive a reprezentanților de la nivel local din 14 UTA, precum și a personalului din 20 școli-pilot beneficiare.

Imagini de la evenimentul de lansare a Proiectului

REALIZĂRI PE SERVICII CONTRACTATE

Serviciul 1.	Evaluarea experiențelor existente în țară, cu privire la formarea la locul de muncă a specialiștilor, în domeniul educației incluzive centrate pe copil.
---------------------	---

Obiective:

- Analiza și sistematizarea materialelor didactice (ghiduri, module, suporturi de curs), elaborate pentru instruirea specialiștilor în domeniul educației incluzive centrate pe copil.
- Analiza programelor și experiențelor existente cu privire la formarea profesională a resurselor umane în domeniul educației incluzive centrate pe copil.
- Elaborarea rezumatului experienței din țară, referitor la formarea profesională a resurselor umane în domeniul educației incluzive centrate pe copil.

Activități realizate:

În scopul sistematizării materialelor didactice, elaborate la nivel național pentru instruirea specialiștilor în domeniul educației incluzive centrate pe copil, s-au realizat următoarele:

1. A fost elaborată metodologia și instrumentele (chestionare, fișe de evaluare, liste de verificare) pentru evaluarea practicilor existente în țară și experiențelor formării la locul de muncă a specialiștilor în domeniul educației incluzive centrate pe copil.
2. Au fost colectate informații disponibile cu privire la formarea la locul de muncă în domeniul educației incluzive centrate pe copil, a specialiștilor, inclusiv module, ghiduri și materiale didactice utilizate.
3. Au fost analizate informațiile colectate / disponibile pentru formarea la locul de muncă în domeniul educației incluzive centrate pe copil a specialiștilor, inclusiv module, ghiduri și materiale didactice utilizate. Au fost identificate cele mai bune practici.
4. În baza analizei, au fost identificate domeniile prioritare, în baza cărora au fost clasificate publicațiile existente la nivel național în domeniul educației incluzive: *politici și cadrul legal în domeniul educației incluzive, incluziunea educațională a copiilor de vârstă preșcolară, managementul educației incluzive, evaluarea dezvoltării elevului, adaptări curriculare, intervenția psihopedagogică în școala incluzivă, promovarea valorilor incluziunii, TIC și educația incluzivă, parteneriate pentru implementarea educației incluzive, comunicare pentru promovarea educației incluzive.*
5. Lucrările identificate în domeniul educației incluzive au fost sistematizate după următoarele criterii: autorul/autorii lucrării, denumirea lucrării, volumul, anul ediției, limba, instituția care a avizat lucrarea, tirajul.
6. Au fost analizate Programele de formare continuă în domeniul educației incluzive, adresate diferitor grupuri țintă, implementate în instituțiile de stat și neguvernamentale abilitate cu formarea continuă.

7. A fost elaborat Raportul despre experiențele existente în țară, cu privire la formarea la locul de muncă a specialiștilor, în domeniul a educației incluzive centrate pe copil.

Rezultate/produse:

1. Studiu privind analiza și sinteza experiențelor existente în Republica Moldova privind formarea cadrelor didactice în domeniul educației incluzive centrate pe copil (Anexa 1).

Impact:

Importanța și utilitatea studiului realizat rezidă în profilarea unui tablou de ansamblu la nivel național privind lucrările didactice elaborate la nivel național pentru instruirea specialiștilor în domeniul educației incluzive centrate pe copil, precum și a necesităților în acest domeniu.

Rezultatele studiului au servit drept temei pentru elaborarea modulelor de formare în domeniul educației incluzive, a programului de instruire a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive centrate pe copil, aplicat în cadrul activităților de instruire din cadrul proiectului; precum și a activităților desfășurate în procesul implementării Proiectului.

Serviciul 2.	Evaluarea necesităților de formare în domeniul educației incluzive centrate pe copil ale cadrelor didactice și altor grupuri țintă (manageri școlari, cadre didactice de sprijin, psihologi școlari, părinți etc.).
---------------------	--

Obiective:

- Analiza opiniilor diferitor actori (specialiști din cadrul organului local de specialitate în domeniul învățământului, specialiști SAP, manageri școlari, cadre didactice, psihologi școlari, logopezi, cadre didactice de sprijin) privind necesitățile de formare în domeniul educației incluzive.
- Analiza opiniilor părinților elevilor și elevilor din instituțiile – pilot beneficiare privind problemele existente în domeniul educației incluzive la nivel de instituție de învățământ general.
- Elaborarea unui raport de sinteză în baza analizei datelor.

Activități realizate:

1. A fost elaborată metodologia și instrumentele de evaluare a necesităților de formare în domeniul educației incluzive centrate pe copil ale profesorilor și altor grupuri țintă.
2. Au fost evaluate necesitățile de formare ale diferitor grupuri țintă, aplicând metodologia și instrumentele elaborate.
3. A fost elaborată și aplicată *Fișa de colectare a datelor privind calificările și formările resurselor umane din cadrul instituției de învățământ general în domeniul educației incluzive* – completată de managerii din 20 instituții de învățământ – pilot beneficiare din 14 unități teritorial administrative.
4. A fost elaborat și aplicat *Chestionarul adresat cadrelor manageriale/didactice, cadrelor didactice de sprijin, psihologilor școlari* din 6 instituții de învățământ general pentru identificarea necesităților de formare în domeniul educației incluzive.
5. A fost realizat Ghidul de interviu de focus grup cu șefii Organului local de specialitate în domeniul învățământului, specialiștii SAP din 14 unități teritorial administrative, personalul managerial din 20 instituții de învățământ general, cadre didactice, părinți, elevi din 3 instituții de învățământ general în care se implementează proiectul.
6. Au fost analizate rezultatele evaluării necesităților de formare în domeniul educației incluzive centrate pe copil ale profesorilor și altor grupuri țintă (managerii școlari, cadre didactice de sprijin, psihologi școlari, părinți etc.).
7. A fost elaborat raportul cu recomandări privind necesitățile de formare în domeniul educației incluzive centrate pe copil ale profesorilor și altor grupuri țintă (managerii școlari, cadre didactice de sprijin, psihologi școlari, părinți etc.).

Rezultate/produse:

Raport și recomandări cu privire la necesitățile de formare a resurselor umane în domeniul educației incluzive centrate pe copil (Anexa 2).

Raportul realizat a identificat următoarele :

- Raportul a scos în evidență, că din numărul total de personal managerial, didactic și specializat din cele 20 instituții de învățământ general (720 pers.) circa 61% au fost implicați în diverse activități de formare continuă în domeniul educației incluzive.
- Mai mult de ½ din cadrele didactice (55%) din cei chestionați (nr.122) au menționat că nu dețin competențe în oferirea asistenței educaționale elevilor cu deficiențe de auz, elevilor cu deficiențe de văz, elevilor cu tulburări de comportament.
- Pornind de la analiza datelor din chestionar, s-a constatat că prestatorii cursurilor de formare în ultimii 5 ani au fost atât instituțiile publice, acreditate în domeniul formării, cât și diferite ONG-uri active în domeniul educației. Atât instituțiile publice cât și ONG-urile și-au adus aportul la formarea cadrelor didactice în domeniul educației incluzive.

Impact:

Rezultatele obținute, au servit drept repere conceptuale și metodologice pentru elaborarea metodologiei de formare a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive, precum și elaborarea modulelor de formare a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive.

Serviciul 3.	Elaborarea Metodologiei de instruire a specialiștilor din cadrul școlilor beneficiare.
---------------------	---

Obiective:

- Stabilirea managementului activităților de formare a cadrelor didactice din cadrul instituțiilor pilot-beneficiare.
- Elaborarea Programului de formare în domeniul educației incluzive.
- Elaborarea Conținutului modulelor programului de instruire.
- Identificarea strategiilor utilizate în cadrul programului de formare.
- Stabilirea formelor de evaluare a participanților la activitățile de formare.
- Elaborarea metodologiei de instruire a specialiștilor din cadrul școlilor beneficiare.

Activități realizate:

1. A fost elaborat proiectul metodologiei de instruire în baza rezultatelor evaluărilor.
2. A fost elaborat Graficul de formare la locul de muncă în domeniul educației incluzive pentru personalul din cele 20 școli - beneficiare.
3. A fost elaborat Programul de instruire a personalului în domeniul educației incluzive, cu specificarea tipului activității și durata cursului de formare, repartizarea pe ore a Modulelor.
4. Au fost elaborate Chestionarele de evaluare utilizate în cadrul activităților de instruire.
5. Metodologia de instruire elaborată, a fost coordonată cu reprezentanții Ministerului Educației, Fondului de Investiții Sociale din Moldova pentru definitivarea versiunii finale.

Tabelul 1. Structura programului de instruire

Tipul activității	Durata cursului de formare
Teorie	22 ore
Activități practice/aplicative	11 ore
Activitate individuală	7 ore
Total	40 ore

Conținutul modulelor programului de instruire oferit de proiect a fost repartizat pe ore și unități de conținut, în funcție de complexitatea subiectului abordat, precum și de importanța acestuia pentru asigurarea educației incluzive a fiecărui copil și satisfacerea necesităților individuale ale copiilor cu CES/ dizabilități în medii comune de învățare.

Componenta practica, a presupus 1/3 din întreaga activitate de formare, astfel subiectele de formare au presupus parcurgerea unui program de formare de 33 de ore de contact direct, inclusiv ore teoretice, activități practice/aplicative și 7 ore de lucru individual.

Tabelul 2. Repartizarea ore per module

Nr. crt.	Module	Nr. ore			
		Teoretice	Practice/ aplicative	Individuale	Total
1.	Cadrul conceptual și legislativ de dezvoltare a educației incluzive	2	0,5	0,5	3
2.	Managementul educației incluzive și dezvoltarea școlii incluzive	4	1	1	6
3.	Evaluarea dezvoltării copilului	2	1	1	4
4.	Bariere în învățare și participare. Particularități de dezvoltare ale copiilor	3	2	1	6
5.	Abordarea individualizată și adaptări curriculare	4	3	1	8
6.	Tehnologii didactice incluzive	3	2	1	6
7.	Evaluarea progresului de învățare a elevului și certificarea	2	1	1	4
8.	Conștientizarea și acceptarea dizabilităților	2	0,5	0,5	3
TOTAL:		22	11	7	40

Rezultate/produse:

- Metodologiei de instruire a specialiștilor din cadrul școlilor beneficiare (Anexa 3).

Impact:

Prin elaborarea Metodologiei, a fost creat cadrul metodologic și reglementat procesul de formare la locul de muncă în domeniul educației incluzive, astfel încât acesta să se desfășoare într-o manieră organizată și productivă.

Serviciul 4.	Elaborarea Modulelor pentru instruirea la locul de muncă, în domeniul educației incluzive centrate pe copil, a specialiștilor din cadrul școlilor beneficiare.
---------------------	---

Obiective:

1. Elaborarea conceptului și structurii modulelor de formare în domeniul educației incluzive.
2. Unificarea terminologiei în domeniul educației incluzive.
3. Elaborarea Modulelor de formare pentru instruirea la locul de muncă, în domeniul educației incluzive centrate pe copil, a specialiștilor din cadrul școlilor beneficiare.

Activități realizate:

1. Au fost identificați consultanți din comunitatea academică și practicieni cu experiență în domeniu pentru elaborarea modulelor de formare în domeniul educației incluzive.
2. A fost elaborat conceptul și structura modulelor de formare în domeniul educației incluzive cu participarea experților relevanți.
3. A fost elaborat Glosarul de noțiuni și termeni, care a fost utilizat în elaborarea modulelor de formare în domeniul educației incluzive.
4. Au fost elaborate 8 Module pentru instruirea personalului în domeniul educației incluzive centrate pe copil, organizate în 3 volume ale Suportul de curs: Educație incluzivă. Suport de curs pentru formarea continuă a cadrelor didactice.
5. Modulele elaborate au fost coordonate cu specialiștii din cadrul Ministerului Educației și Fondului de Investiții Sociale din Moldova.
6. Modulele elaborate au fost recenzate de către specialiști cu experiență în domeniu.
7. Traducerea modulelor elaborate în limba rusă.
8. Editarea și publicarea celor 8 Module elaborate.

Modulele elaborate au fost recenzate de specialiști în domeniu: **Bucun Nicolae**, doctor habilitat în psihologie, profesor universitar, Institutul de Științe ale Educației; **Rusnac Virginia**, doctor în psihologie, director Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică; **Nadea Cristea**, director Liceul teoretic Pro Succes. Modulele elaborate au fost aprobate prin Ordinul Ministerului Educației nr.43 din 08.02.2016.

Scopul Modulelor de formare adresate personalului din instituțiile de învățământ general este formarea abilităților și competențelor profesionale specifice cadrelor didactice pentru asistența educațională a tuturor copiilor, inclusiv și a copiilor cu dizabilități.

Modulul I Cadrul conceptual și legislativ de dezvoltare a educației incluzive, conține informații privind conceptul educației incluzive și diferitele aspecte ale acestuia, evoluția cadrului de politici și legislativ la nivel național și internațional, valoarea și utilitatea Indexului incluziunii școlare, precum și unele aplicații practice.

Modulul II Managementul educației incluzive și dezvoltarea școlii incluzive, prezintă conceptele de bază în domeniul managementului, orientează personalul în rețeaua autorităților, instituțiilor și serviciilor cu responsabilități în domeniul EI, oferind, în același timp, repere metodologice pentru reconsiderarea culturii organizaționale/instituționale și edificarea școlii incluzive. De asemenea, se precizează rolul și responsabilitățile structurilor și personalului de suport în re-setarea școlii moderne în baza principiilor EI.

Modulul III. Conștientizarea și acceptarea dizabilităților, ghidează personalul didactic în abordarea intersectorială privind asistența educațională și socială a copilului cu dizabilități, cu accent pe analiza mecanismului de colaborare intersectorială, în special dintre domeniile educație, protecție socială și sănătate.

Modulul IV. Evaluarea dezvoltării copilului propune repere conceptuale și metodologice, care constituie cadrul de referință pentru organizarea procesului de evaluare și recomandă tehnologii concrete, care pot fi aplicate de către specialiștii implicați în procesul respectiv.

Modulul V. Bariere în învățare și participare. Particularități de dezvoltare ale copiilor, abordează problematica asistenței psihopedagogice a copiilor cu CES în vederea incluziunii

educaționale a acestora. În acest context, în cadrul Modulului sînt elucidate subiecte ce vizează particularitățile de vîrstă și particularitățile individuale ale copilului; particularitățile de dezvoltare a copilului cu cerințe educaționale speciale; barierele în învățare și participare cu care se confruntă copiii cu CES.

Modulul VI. Abordarea individualizată și adaptările curriculare, reflectă principiile de bază, respectarea cărora asigură eficiența abordărilor individualizate în incluziunea educațională a copilului cu CES.

Modulul VII Tehnologii didactice incluzive, abordează tehnologia didactică în asistența copiilor cu cerințe educaționale speciale; prezintă funcțiile metodelor didactice, cît și principiile de bază în selectarea și utilizarea tehnologiilor didactice în proiectare/organizarea procesului educațional.

Modulul VIII Evaluarea progresului de învățare al elevului și certificarea, vizează dezvoltarea și consolidarea competențelor personalului din învățămîntul general privind planificarea și evaluarea progresului școlar al elevilor cu CES.

Capitolele din cadrul Modulului sînt structurate în trei secțiuni.

1.Secțiunea teoretică, prezentată prin simbolul: *reper conceptuale*, constituie 2/3 din volumul materialului expus în Capitol. Materialul teoretic este prezentat prin scheme, tabele, imagini etc. În cadrul acestei secțiuni sînt explicate și conceptele cheie, reflectate în capitol. Pentru a evidenția momentele importante în partea de conținut este utilizat simbolul *Important*.

2. Secțiunea aplicativă, constituie 1/3 din materialul expus în Capitol. Această secțiune conține cadrul metodologic de valorizare a aspectelor teoretice și conceptuale reflectate în partea teoretică. În acest sens, sînt prezentate o gamă variată de studii de caz, exemple de bune practici, idei practice/ aplicative, activități care pot fi inițiate în instituția de învățămînt general. Această secțiune este prezentată prin următoarele simbolurile: *studii de caz, exemple de bune practici, idei practice/ aplicative, materiale video, resurse adiționale*.

3.Secțiunea Subiecte pentru reflecții, conține întrebări de reflecție, activități axate pe evaluare în baza obiectivelor modulului. Acțiunile planificate sînt proiectate pentru activități aplicative în perechi și în grup și pentru lucrul individual.

Rezultate/produse:

8 Module pentru instruirea personalului în domeniul educației incluzive centrate pe copil, (organizate în 3 volume ale Suportul de curs: Educație incluzivă), elaborate, recenzate de specialiști în domeniu, aprobate prin Ordinul Ministerului Educației nr.43 din 08.02.2016 și editate. Modulele elaborate au fost traduse în limba rusă. (Anexa 4)

Impact:

682 participanți au fost instruiți în domeniul educației incluzive centrate pe copil, în baza Modulilor de formare în domeniul educației incluzive elaborate în cadrul Proiectului.

2700 exemplare ale suportului de curs „Educația incluzivă” editate și distribuite.

Serviciul 5.	Consolidarea capacităților prin formarea a 300 cadre didactice- 15 profesori, din fiecare dintre cele 20 școli-pilot beneficiare.
---------------------	--

Obiective:

- Formarea competențelor și consolidarea capacităților personalului din instituțiile-pilot beneficiare.
- Formarea a 21 de formatori naționali în domeniul educației incluzive centrate pe copil, în cadrul unui seminar de 5 zile, instruiți de autorii celor 8 module de formare în domeniul educației incluzive, precum și de către specialiști în domeniu.
- Instruirea a 300 cadre didactice, cîte 15 cadre didactice din fiecare dintre cele 20 de școli-pilot beneficiare.

Activități realizate:

Activitățile de planificare a seminarelor de formare în domeniul EI au presupus următoarele etape de bază:

1. A fost elaborată metodologia de instruire a specialiștilor din cadrul școlilor beneficiare.
2. Au fost identificați 21 de specialiști pentru a fi instruiți ca formatori naționali în domeniul educației incluzive (cîte 3 formatori pentru fiecare modul).
3. A fost elaborată Agenda seminarului de formare în coordonare cu școlile-pilot, beneficiare, inclusiv elaborarea listei participanților, planificarea și realizarea activităților logistice.
4. Au fost elaborate prezentările și materialele suport pentru organizarea seminarelor de formare.
5. A fost organizat seminarul pentru formarea formatorilor naționali în baza modulelor elaborate.
6. Au fost organizate activitățile de instruire în domeniul educației incluzive pentru personalul școlilor beneficiare.

I etapă: Formarea formatorilor:

În perioada **29 februarie - 04 martie 2016** a fost organizată activitatea de instruire a formatorilor naționali în domeniul educației incluzive centrate pe copil. Activitatea de formare s-a realizat în baza Agendei agreeate cu Ministerul Educației și FISM. În activitatea de instruire au participat specialiști din mediul academic, Centrului Republican de Asistenți Psihopedagogică, practicieni din cadrul Organului Local de Specialitate din domeniul Învățământului și instituțiilor de învățământ din raioanele Ialoveni, Florești.

Imagini de la seminarul de formare a formatorilor naționali, IȘE

Imagini de la seminarului de formare a formatorilor naționali,

IȘE

II etapă: Instruirea cadrelor didactice din 20 instituții-pilot beneficiare

În perioada **15 martie - 16 mai 2016**, în toate cele 20 de școli beneficiare din 14 UTA, au fost organizate seminare de instruire în domeniul educației incluzive, fiind implicate 682 de persoane. Seminarele de formare s-au desfășurat în baza Programului și a Agendei prestabilite. Structura grupului de subiecți implicați în activitățile de instruire în domeniul educației incluzive a avut următoarea reprezentare:

- Reprezentanți ai Organului Local de Specialitate în domeniul Învățământului;
- Șeful și specialiștii din cadrul SAP;
- Manageri ai instituțiilor de învățământ din cele 20 școli-pilot beneficiare ale proiectului
- Cadre didactice
- Cadre didactice de sprijin
- Psihologi
- Logopezi
- Asistenți medicali

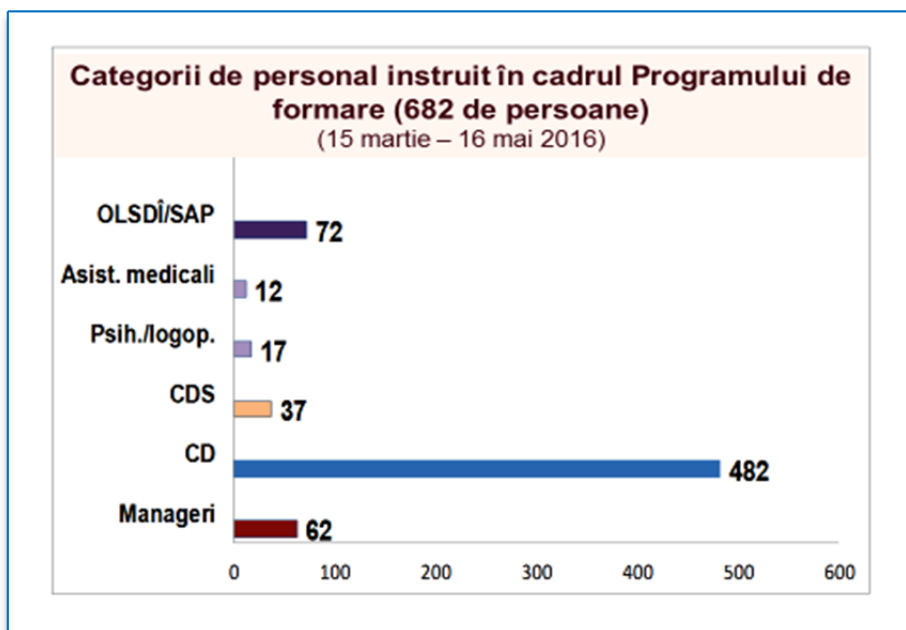

Figura 1: Categoriile de personal instruit în cadrul Programului de formare

În activitățile de formare au fost antrenate **682 de persoane:**

- Cadre manageriale (directori, directori adjuncți): **62 persoane;**
- Cadre didactice: **482 persoane;**
- Cadre didactice de sprijin: **37 persoane;**
- Psihologi și logopezi școlari: **17 persoane;**
- Asistenți medicali: **12 persoane;**
- Reprezentanți ai OLSDÎ, reprezentanți ai SAP: **72 persoane.**

Conform obiectivelor proiectului, a fost planificată instruirea a 300 cadre didactice din cele 20 școli-pilot beneficiare. În baza solicitărilor parvenite din teritoriu, **numărul persoanelor instruite a constituit de 682 persoane.**

Raportul dintre numărul persoanelor instruite și numărul celor planificate (după categorii)
(682 de persoane)

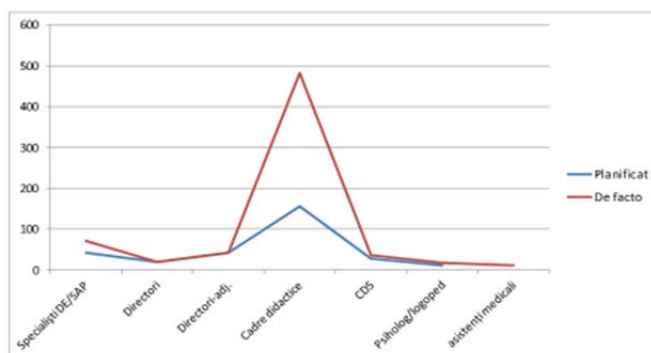

Figura 2: Raportul dintre numărul persoanelor instruite și numărul persoanelor planificate (după categorii)

În Figura 2. este prezentat grafic diferența dintre numărul preconizat inițial pentru instruire și numărul de participanți de facto la seminarul de formare a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive centrate pe copil.

În cadrul programului de instruire, cadrele didactice au beneficiat de suportul de curs „Educația incluzivă”, elaborat de către experții din domeniu, care cuprinde repere teoretico-practice și metodologice privind managementul și dezvoltarea educației incluzive, conștientizarea și acceptarea dizabilităților, evaluarea dezvoltării copilului, abordarea individualizată a elevului, adaptările curriculare și evaluarea progresului de învățare al elevului.

Activitățile organizate în cadrul proiectului au fost apreciate înalt de către beneficiarii din cele 20 instituții beneficiare și vor servi drept suport pentru incluziunea a circa 300 copii cu CES din școlile pilot beneficiare.

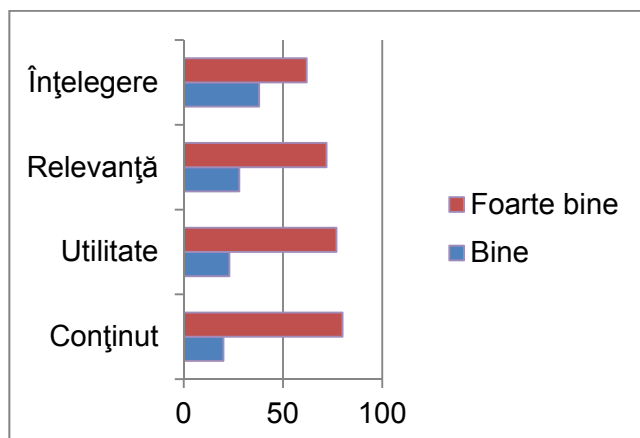

Figura 3. Opinii ale participanților privind conținuturile și subiectele abordate (înțelegere, relevanță, utilitate, conținut).

Principalele criterii de analiză înregistrează cote foarte ridicate de apreciere a calității acestora: **conținuturile activităților** de instruire sînt apreciate cu calificativul foarte bine de către **80% din participanți**, **utilitatea activităților de formare** este apreciată de **peste 77% din participanți cu calificativul foarte bine**; **relevanța** instruirilor a acumulat calificativul foarte bine în opinia a **72% din participanți**; **62% din participanți au menționat caracterul practic-aplicativ** al activităților organizate în cadrul seminarului de formare.

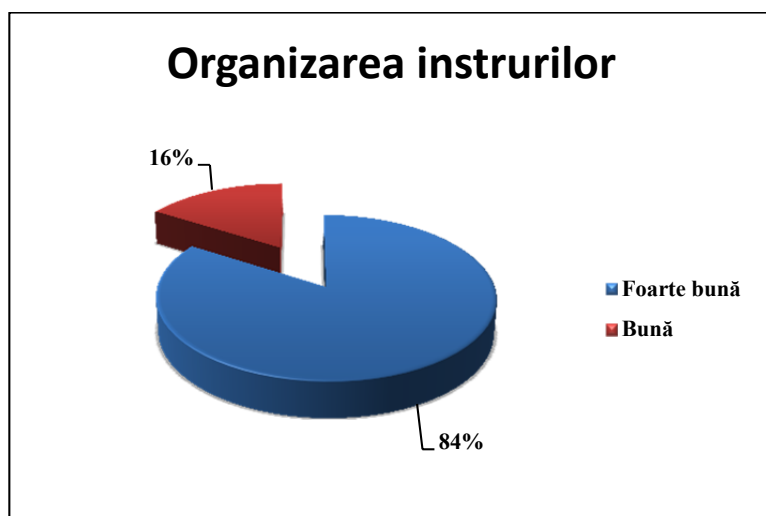

Figura 4: Opinii ale participanților privind modul de organizare a seminarului de instruire a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive centrate pe copil.

Analiza chestionarelor de evaluare a seminarului, indică un nivel înalt de satisfacție a participanților față de sesiunea de formare: **84%** dintre participanți apreciază seminarul de formare cu calificativul „foarte bine” și 16% din ei apreciază seminarul de formare cu calificativul „bine”.

Raportul final al Proiectului "Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale"

Imagini de la activitatea de instruire din LT "D.Celenghir", Avdarma, UTAG

Imagini de la activitatea de instruire din LT "Universum", Sarata Galbenă, Hîncești

Imagini de la activitatea de instruire din LT "Cezar Radu", Leușeni, Hîncești

Imagini de la activitatea de instruire din Liceu internat sportiv, Lipoveni, Cimișlia

Imagini de la activitatea de instruire din Gimnaziul Gradiște, Cimișlia

Imagini de la activitatea de instruire din Gimnaziul "Mihai Viteazul", Strășeni

Imagini de la activitatea de instruire din Gimnaziul Filipeni, Leova

Imagini de la activitatea de instruire din LT "Olimp", or. Singerei

Imagini de la activitatea de instruire din Gimnaziul Mănoilești, Ungheni

Imagini de la activitatea de instruire din Gimnaziul Mănoilești, Ungheni

Concluzii:

- Analiza chestionarelor de evaluare reliefează **abordarea integrală, multidimensională a conceptului educației incluzive în cadrul activităților de instruire**, reflectat în conținuturile elaborate în cadrul proiectului; **caracterul aplicativ al materialelor** incluse în suportul de curs pentru implementarea educației incluzive în instituțiile de învățământ general; **relevanța strategiilor de instruire** utilizate în cadrul seminarului de formare; **înțelegerea de către participanți a conceptelor**, subiectelor în domeniul educației incluzive centrate pe copil racordate la tendințele internaționale și naționale și abilitatea de a le aplica în sala de clasă.

În calitate de puncte forte ale seminarului au fost identificate:

- ✓ Planificarea și organizarea seminarului. Corespunderea conținutului programului de formare așteptărilor și nevoilor participanților;
 - ✓ Importanța și utilitatea activităților organizate în cadrul seminarului de formare a formatorilor;
 - ✓ Complexitatea conținuturilor suportului de curs elaborat, caracterul aplicativ al materialelor incluse în suport, abordare integrală, multidimensională a incluziunii în conținuturile elaborate;
 - ✓ Climat constructiv, de cooperare, participare;
 - ✓ Complexitatea materialelor de instruire utilizate: suport, postere;
 - ✓ Axare pe cunoștințe și experiența proprie a participanților în cadrul sesiunilor de formare;
 - ✓ Implicarea activă și comunicare eficientă a participanților, atmosfera de încredere reciprocă;
 - ✓ Profesionalismul formatorilor de a aborda subiectele puse în discuție;
 - ✓ Condițiile optime de lucru asigurate: spațiu adecvat amenajat, pauze de cafea;
 - ✓ Puncte slabe nu au fost identificate.
- **Suportul de curs** distribuit participanților, reflectă în complex problematica educației educației incluzive; conținuturile activităților de formare au un caracter teoretico-aplicativ. Caracterul practic și aplicativ al materialelor utilizate în cadrul seminarului au permis înțelegerea de către cadrele didactice a problematicei privind incluziunea copiilor cu CES în școlile generale; identificarea copiilor cu CES și acordarea suportului în procesul incluziunii copiilor cu CES în instituțiile generale de învățământ; elaborarea PEI și a probelor finale pentru copiii cu CES; modalități de cooperare a cadrului didactic și a cadrului didactic de sprijin;
 - **Raportul dintre prezentările teoretice și activitățile practice** a fost bine echilibrată și adecvată pentru realizarea scopurilor formării. Se remarcă deschiderea cadrelor didactice pentru aplicarea cunoștințelor acumulate în cadrul acestui seminar în activitatea profesională;

- **Strategiile** utilizate de către formatori au fost bine pregătite și adecvate obiectivelor formării. Tehnicile și metodele de instruire au permis implicarea în mod egal a fiecărui participant;
- Analiza chestionarelor reliefează **atmosferă constructivă, participativă, cooperantă** din cadrul seminarului.
- De asemenea, se atestă **conștientizarea de către cadrele didactice a importanței activităților de formare în domeniul educației incluzive centrate pe copil**; beneficiile formării realizate în cadrul proiectului sînt numite ca beneficii pentru creșterea profesională a cadrelor didactice;
- Feedback-ul participanților indică în mod clar faptul că instruirea a fost una de succes și ar trebui să producă **beneficii semnificative pentru implementarea** educației incluzive în instituțiile de învățămînt general. În acest context, se remarcă deschiderea cadrelor didactice pentru reconsiderarea abordărilor în domeniul implementării educației incluzive la nivel de unitate școlară;
- În baza informațiilor colectate în formularele de evaluare, putem concluziona că această formare s-a bucurat de succes și a răspuns așteptărilor participanților și cerințelor de instruire.
- Participanți au apreciat înalt prestațiile formatorilor - **91% din participanți** au apreciat profesionalismul formatorilor cu calificativul "**foarte bine**".
- Diversitatea mijloacelor educaționale puse la dispoziția formabililor, le-a permis acestora să se implice activ în activități, să colaboreze și să-și îmbogățească experiența proprie. În cadrul activităților, participanții au analizat studiu de caz, unde și-au dat părerea, au găsit problema și au propus soluții rezonabile pentru fiecare caz. **75% din participanți** apreciază metodele de instruire utilizate în cadrul seminarului de formare cu **calificativul foarte bine**.
- **Sugestiile participanților pentru activitățile ulterioare de formare ulterioare vizează:** asigurarea cu suport metodic în domeniul dat; extinderea formei de instruire a cadrelor didactice la locul de muncă la nivel național; desfășurarea ședințelor de mentorat cu participarea practicienilor în promovarea educației incluzive; organizarea vizitelor de studiu în școlile cu practici de succes în domeniul educației incluzive.

Rezultate/produse:

Raport privind activitățile de instruire a cadrelor didactice din școlile-pilot beneficiare, la locul de muncă, în domeniul educației incluzive centrate pe copil. (Anexa 5)

Impact:

Activitățile de instruire au constituit o modalitate eficientă de schimbare a percepției cadrelor didactice vis-a-vis de incluziunea copiilor cu dizabilități în instituțiile de învățămînt general; precum și de **conștientizare mai bună a posibilităților și oportunităților** pentru dezvoltare profesională continuă. Majoritatea profesorilor intenționează să aplice *în clasă cele învățate în cadrul programului de formare*. Influența pe termen lung a programului de formare asupra

personalului didactic este apreciată extrem de favorabil de participanți, în special în ceea ce privește mai buna corelare a pregătirii cadrelor didactice cu nevoile și interesele elevilor.

Serviciul 6.	Acordarea asistenței de mentorat în școlile pilot (cîte o vizită în fiecare școală) și a suportului cadrelor didactice în vederea asigurării incluziunii copiilor cu dizabilități în școlile-pilot beneficiare.
---------------------	--

Obiective:

- Efectuarea vizitelor de mentorat în școlile-pilot beneficiare, pentru acordarea suportului cadrelor didactice, în vederea asigurării incluziunii copiilor cu dizabilități în școlile pilot beneficiare.
- Analiza rezultatelor vizitelor de mentorat, efectuate în școlile pilot beneficiare și elaborarea raportului.

Activități realizate:

1. Au fost elaborate tehnicile de lucru și instrumentele, care au fost aplicate în cadrul vizitelor de mentorat, pentru acordarea suportului cadrelor didactice, în vederea asigurării incluziunii copiilor cu dizabilități în școlile pilot beneficiare.
2. Au fost analizate și discutate în profunzime subiectele care necesită aprofundare, actualizare pentru implementarea educației incluzive la nivel de clasă pentru a sprijini valorificarea potențialului fiecărui elev la general, și a sprijini incluziunea elevilor cu CES, în particular.
3. Au fost aplicate instrumente de planificare și realizare a acțiunilor comune în vederea facilitării incluziunii educaționale a copiilor, de planificare individualizată a procesului educațional prin elaborarea și realizarea planului educațional individualizat.
4. Au fost realizate asistări la ore în instituțiile de învățămînt general, cu observarea procesului incluziv, în care sunt integrați copii cu CES; organizarea activităților în cadrul CREI; activități cu participarea cadrelor didactice de sprijin, echipelor CMI și PEI pentru identificarea reușitelor în organizarea lucrului cu copiii cu CES și determinarea dificultăților.
5. Au fost analizate rezultatele vizitelor de mentorat, efectuate în școlile pilot beneficiare și elaborat raportul.

Ședințele de mentorat au fost organizate în perioada 18 aprilie -16 mai 2016. La ședințele de mentorat au participat 420 persoane: (președinți CMI, cadre didactice, cadre didactice de sprijin, echipa PEI etc.). În scopul realizării ședințelor de mentorat, au fost realizate **asistări la ore** în instituțiile de învățămînt general, cu observarea procesului incluziv, în care sînt integrați copii cu CES; organizarea **activităților în cadrul CREI**; activități cu participarea cadrelor didactice de sprijin, **echipelor CMI și PEI** pentru identificarea reușitelor în organizarea lucrului cu copiii cu CES și determinarea dificultăților.

Raportul final al Proiectului "Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale"

Imagini de la lecția publică, Gimnaziul Gradiște, Cimișlia

Imagini de la ședința de mentorat a CD și CDS, Liceul internat cu profil sportiv, Lipoveni, Cimișlia

Imagini de ședința de mentorat a CDS și președintele CMI, Gimnaziul "Mihai Viteazul", Strășeni

Imagini de la activitățile de mentorat, Echipele PEI, Gimnaziul Gradiște, Cimișlia

Raportul final al Proiectului "Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale"

Imagini de la activitățile de mentorat, Echipele PEI, Liceul internat cu profil sportiv, Lipoveni, Cimișlia

Imagini de la ședința de mentorat din LT rus nr.3, or. Drochia

Imagini de la ședința de mentorat din LT "Olimp", or. Sîngerei

În opinia participanților, în rezultatul activităților organizate în cadrul ședințelor de mentorat, participanții au învățat aspecte importante legate de incluziunea copiilor cu CES în instituțiile de învățământ general; formabilii au avansat în competențe privind elaborarea Curriculumului adaptat și modificat; elaborarea testelor de evaluare finală a elevilor; strategiile de suport pentru incluziunea copiilor cu CES; aspecte privind evaluarea inițială a copiilor cu CES; elaborarea procesului verbal al CMI; activități organizate în CREI; identificarea unui copil cu probleme de dezvoltare: învățare, relaționare, comportament etc.

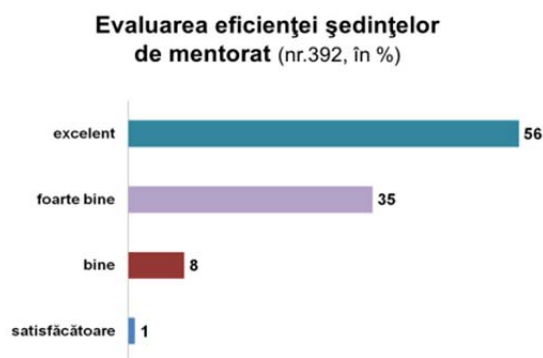

Figura 5: Evaluarea eficienței ședințelor de mentorat

Evaluarea eficienței ședințelor de mentorat a evidențiat următoarele:

56% din respondenți au apreciat ședințele de mentorat cu calificativul "**excelent**";

35% din respondenți au apreciat ședințele de mentorat cu calificativul "**foarte bine**";

8% din respondenți au apreciat ședințele de mentorat cu calificativul "**bine**";

1% din respondenți au apreciat ședințele de mentorat cu calificativul "**satisfăcător**".

Astfel, putem concluziona că organizarea ședințelor de mentorat a îndreptățit așteptările participanților.

Rezultate/produse:

Raport cu privire la realizarea Ședințelor de mentorat pentru analiză și discuții în profunzime, bazate pe practici de clasă observate pentru a sprijini includerea copiilor cu CES. (Anexa 6)

Impact:

Ca urmare a ședințelor organizate, au fost identificate **soluții, pe care le-au trasat cadrele didactice în Planul individual de dezvoltare profesională**: eficientizarea conlucrării dintre cadru didactic și cadru didactic de sprijin; diversificarea procesului de individualizare în baza necesităților fiecărui copil; valorificarea strategiilor educaționale de lucru cu copiii cu diferite categorii de dizabilități; adaptarea materialelor didactice în procesul de asistență a copiilor cu CES; diversificarea parteneriatul cu familia, alți actori comunitari; valorizarea rezultatelor (produselor) lucrului individualizat realizat de copiii cu CES în cadrul orelor de la clasă; valorificarea raportului de evaluare complexă a dezvoltării copilului prezentat de SAP în procesul identificării serviciilor de suport acordate acestuia; îmbunătățirea activității CREI și proiectarea asistenței psihopedagogice oferite copilului, luându-se în seamă și realizându-se o concordanță cu cele ce se petrec și în timpul orelor; evaluarea de către cadrul didactic a temelor pentru acasă, realizată de copiii cu CES în cadrul lecției. Cel mai important lucru este că aceste **competențe vor fi implementate în activitatea de zi de zi a cadrelor didactice**.

Serviciul 7.	Evaluarea cunoștințelor obținute în cadrul formărilor, activități de evaluare în fiecare școală-pilot beneficiară de formare.
---------------------	--

Obiective:

- Evaluarea cunoștințelor acumulate în cadrul programului de instruire, la locul de muncă, în domeniul educației incluzive în 20 de instituții-pilot beneficiare.
- Analiza rezultatelor atelierelor de evaluare a cunoștințelor și elaborarea Raportului.

Activități realizate:

- Au fost dezvoltate tehnicile de evaluare a cunoștințelor obținute în cadrul formărilor.
- Au fost organizate atelierelor de lucru la sfârșitul programului de instruire, în fiecare școală-pilot beneficiară, pentru evaluarea cunoștințelor acumulate.
- Au fost analizate rezultatele atelierelor de evaluare a cunoștințelor și a fost elaborat Raportul.

În perioada 06 aprilie – 16 mai 2016 s-au desfășurat ateliere de lucru cu scopul de evaluare a cunoștințelor acumulate în cadrul programului de instruire, la locul de muncă, în domeniul educației incluzive în 20 de instituții-pilot beneficiare.

Totalizarea activităților de instruire conform Programului de formare continuă s-a axat pe:

- Înțelegerea/cunoașterea conținuturilor de formare
- Relevanța subiectelor abordate
- Utilitatea în activitatea profesională
- Modul de organizare a activității de formare
- Prestația formatorilor
- Strategiile de instruire

Imagini din cadrul atelierului de evaluare, Gimnaziul Mănoilești, Ungheni

Specialiștii instruiți în cadrul Proiectului au apreciat înalt calitatea tuturor activităților desfășurate, care au contribuit la o mai bună înțelegere a rolurilor în procesul dezvoltării și promovării educației incluzive, astfel fiind asigurate rezultate școlare mai bune pentru toți copiii.

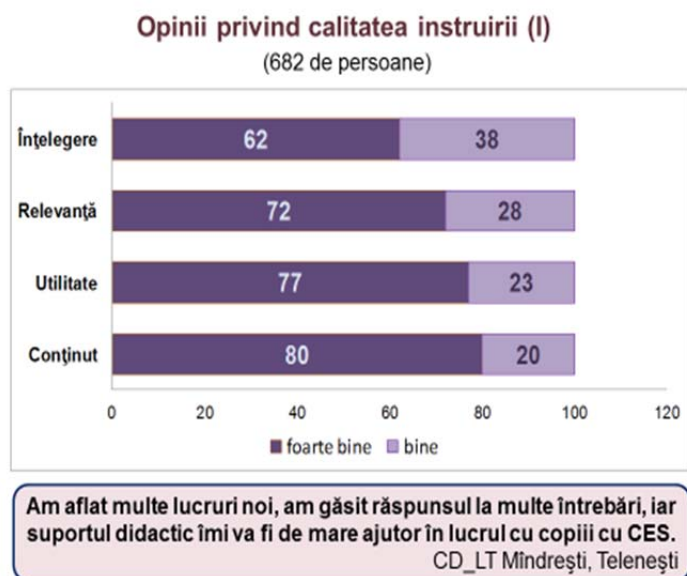

Figura 6: Opinii privind calitatea instruirii

Participanții la seminar au semnalat calitatea activităților de instruire organizate:

62% din participanți au apreciat cu calificativul *foarte bine*, nivelul de înțelegere al conținuturilor abordate în cadrul seminarelor de formare.

72% din participanți au notat cu calificativul *foarte bine* relevanța activităților de instruire organizate.

77% au indicat calificativul maxim referitor la utilitatea activităților organizate.

80% din participanți au acordat calificativul *foarte bine* conținuturilor abordate în cadrul seminarelor de formare.

În opinia managerilor școlari și a cadrelor didactice, avantajele educației incluzive se răsfrâng asupra tuturor – copiii, indiferent dacă au sau nu dizabilități, învață nu doar materiile care se predau la ore, dar și să comunice, să se înțeleagă și să se sprijine reciproc, cadrele didactice își dezvoltă abilitățile de a răspunde necesităților individuale ale elevilor, în timp ce părinții au certitudinea că școala oferă o atmosferă stimulativă pentru fiecare copil.

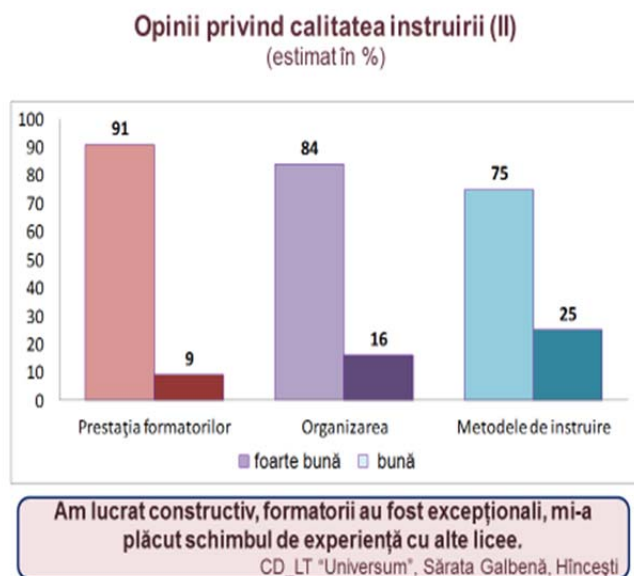

Figura 7: Opinii privind calitatea instruirii

Activitățile de instruire au fost înalt apreciate de către participanți:

91% respondenți au apreciat cu calificativul *foarte bine* prestația formatorilor;

84% respondenți au apreciat cu calificativul *foarte bine* organizarea seminarelor de formare;

75% respondenți au apreciat cu calificativul *foarte bine* metodele de instruire utilizate.

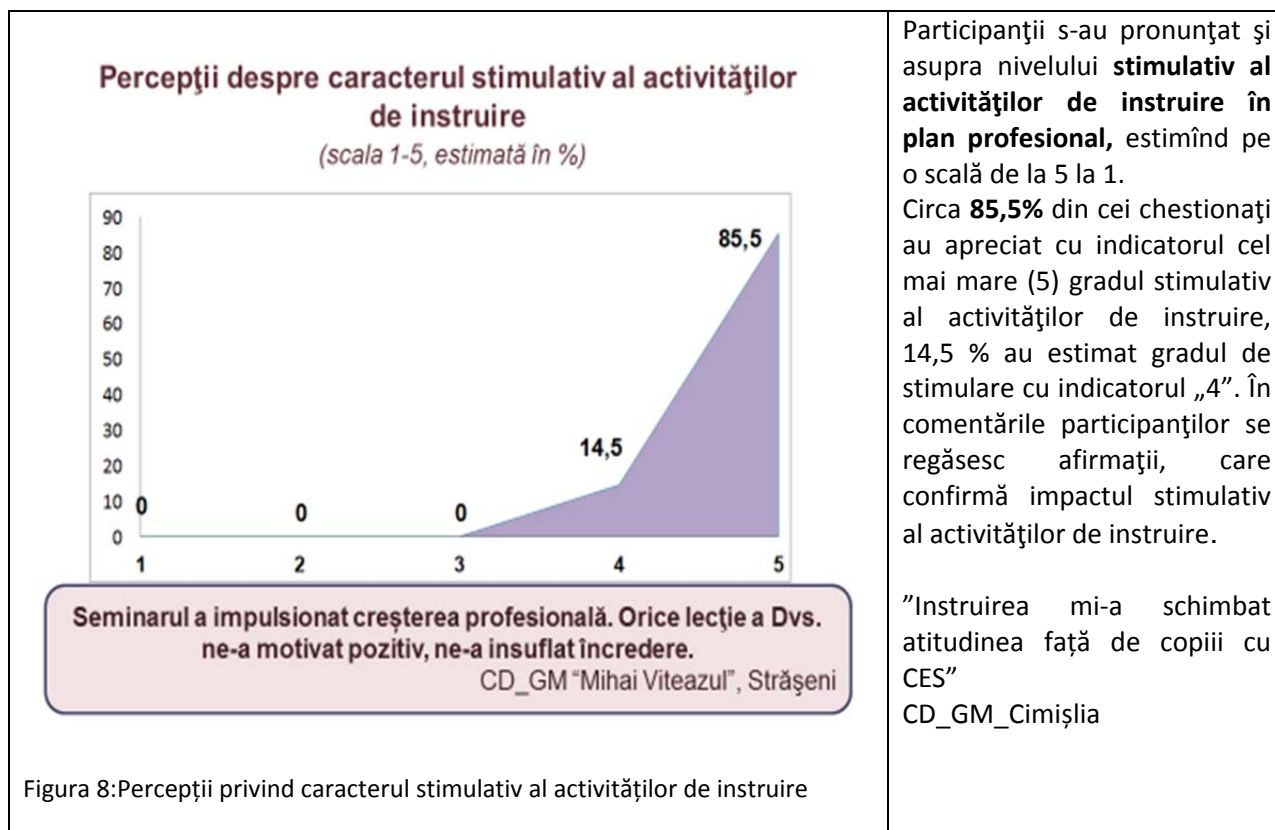

Figura 8: Percepții privind caracterul stimulat al activităților de instruire

Rezultate/produse:

Raport cu privire la evaluarea cunoștințelor acumulate în cadrul programului de instruire în fiecare școală-pilot. (Anexa 7)

Impact:

Impactul instruirilor realizate:

- Satisfacerea necesităților de dezvoltare profesională;
- Achiziționarea de noi cunoștințe teoretice și practice;
- Crearea zonei de confort în plan profesional prin sporirea gradului de competență în domeniul EI;
- Impulsionarea reconsiderării rolurilor și atribuțiilor la nivel instituțional din perspectiva EI pentru toți actorii educaționali;
- Schimbarea de atitudini față de copiii cu dizabilități;
- Diseminarea bunelor practici, oferind modele noi la situații noi;
- Motivarea creșterii profesionale;
- Utilizarea suporturilor de curs elaborate pentru stimularea activității de autodidact.

succes în domeniul educației incluzive.

Obiective:

- Familiarizarea participanților cu bunele practici dezvoltate în raionul Florești și Ialoveni în domeniul educației incluzive, implementate în baza modelului de dezvoltare a educației incluzive elaborat de AO Lumos și aprobat de Ministerul Educației.
- Diseminarea practicilor pozitive și realizărilor la nivel de raion și de instituție școlară.
- Elaborarea Raportului cu privire la vizitele de studiu în instituțiile cu practici de succes în domeniul educației incluzive din țară

Activități:

- A fost elaborat programul vizitelor de studiu în instituțiile din țară cu practici de succes în domeniul educației incluzive.
- Au fost organizate 5 vizite de studiu, în instituțiile cu practici de succes în domeniul educației incluzive din țară, pentru, câte 5 participanți din fiecare școală-pilot beneficiară (managerii școlari, profesori, cadre didactice de sprijin, psihologi școlari, logoped, etc. - fiecare grup va consta dintr-un număr 20 de participanți, maxim), având ca scop:
- Demonstrarea transpunerii în practica instituțională a principiilor managementului educației incluzive.
- Demonstrarea transpunerii valorilor educației incluzive în cadrul procesului educațional: în cadrul orelor demonstrative și activităților extrașcolare.
- Demonstrarea aplicării în cadrul orelor demonstrative a principiilor abordării individualizate ale copilului.
- Furnizarea unor repere metodologice privind utilizarea unor strategii de predare-învățare-evaluare pentru implicarea în demersul acțional a tuturor elevilor.
- Demonstrarea cooperării între cadru didactic și cadru didactic de sprijin în cadrul orelor demonstrative.
- Furnizarea unor repere metodologice privind organizarea orelor de dirigenție pentru promovarea valorilor unei societăți incluzive.
- Sesizarea importanței serviciilor de suport pentru promovarea educației incluzive la nivel instituțional.
- Furnizarea unor repere metodologice privind activitatea CMI și CREI.
- Demonstrarea importanței organizării și desfășurării ședințelor de consiliere în grup pentru promovarea *Educații pentru Toți*.
- Demonstrarea modalităților de organizare și desfășurare a unor activități cu implicarea voluntarilor pentru implementarea educației incluzive.
- A fost elaborat Raportul cu privire la vizitele de studiu în instituțiile cu practici de succes în domeniul educației incluzive din țară.

Vizitele de studiu *Practici de succes în domeniul educației incluzive*, s-au desfășurat în perioada 14 februarie, 24 februarie 2016 în cadrul *instituțiilor de învățământ general: LT „M. Eminescu” or. Ghindești, LT „Miron Costin”, or. Florești și LT Puhoi, LT Petre Ștefănuță din raionul Ialoveni. Total participanți la vizitele de studii: 98 persoane.*

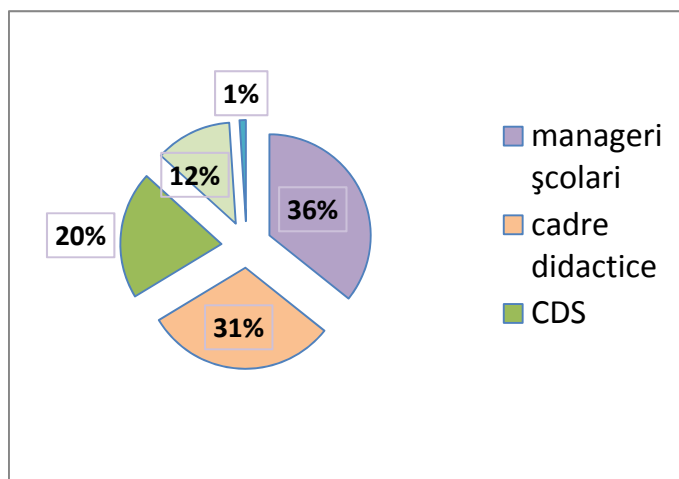

Figura 9: Participanți la vizitele de studii

Total participanți la vizitele de studii organizate: **98 participanți**, dintre care:

- manageri școlari (36%)
- cadre didactice (31%)
- cadre didactice de sprijin (20%)
- psihologi (12%)
- logopezi (1%)

Un factor important, în viziunea participanților la vizitele de studii, îl constituie **structurarea reușită a Programului vizitelor de studiu**, acesta fiind constituit din 4 sesiuni, cuprinzând activități ce vizează implementarea educației incluzive la nivel de unitate școlară, clasă, servicii de suport pentru promovarea educației incluzive. Participarea la activitățile planificate, a oferit posibilitate participanților să achiziționeze/exerseze un șir de cunoștințe/capacități ce țin de colaborarea instituțiilor de învățământ general cu APL în domeniul educației incluzive; managementul implementării educației incluzive la nivel de unitate școlară; aplicarea în cadrul orelor de clasă și a activităților extrașcolare a principiilor individualizării și diferențierii instruirii.

Imagini de la ședința plenară, LT „M. Costin”, Florești

Imagini de la prezentarea CREI, LT „M. Eminescu”, Ghindești, r. Florești

Raportul final al Proiectului "Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale"

Imagini: Flash mob în susținerea educației incluzive,
LT „M. Eminescu”, Ghindești, r. Florești

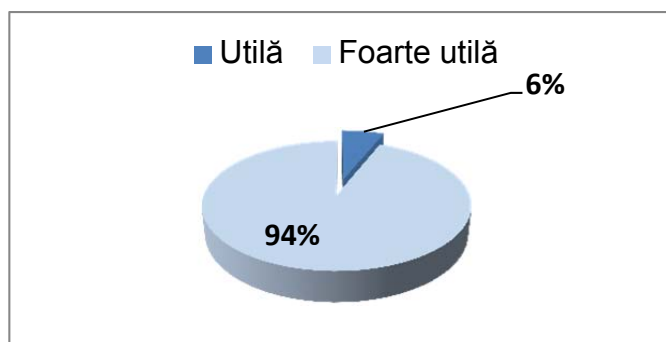
Imagini de la ședința plenară, LT "Petre Ștefănuță", Ialoveni

Imagini de la prezentarea serviciului UES, LT "Petre Ștefănuță", Ialoveni

Analiza chestionarelor demonstrează că
92 participanți (94%) consideră că vizita a

fost foarte utilă și 6 participanți (6 %) au menționat că vizita a fost utilă.

Fig.10: Opinii ale participanților privind utilitatea activităților organizate în cadrul vizitelor de studii

Participanții au semnalat selectarea reușită a instituțiilor de învățământ vizitate. Ca argumente în acest sens sînt invocate: implementarea în practică a modelului de dezvoltare a educației incluzive dezvoltat de AO Lumos; profesionalismul tuturor actorilor implicați în realizarea activităților; amenajarea spațiilor școlare din perspectiva unei școli prietenoase copilului; corespunderea instituțiilor vizitate modelului școlii prietenoase copilului.

Fiind solicitați să numească **3 lucruri noi pe care le-au însușit în cadrul vizitelor de studiu**, participanții s-au referit la activități ce vizează managementul educației incluzive, procesul educațional, servicii de suport pentru promovarea educației incluzive. În acest sens au fost menționate următoarele subiecte:

La nivel de **management al instituției**: implementarea în practică a modelului de dezvoltare a educației incluzive dezvoltat de AO Lumos; modele de conlucrare a instituțiilor de învățământ general cu APL în domeniul educației incluzive; parteneriate dintre instituții de învățământ general și biserică, implicarea Bisericii în promovarea educației incluzive; conlucrarea membrilor echipei manageriale în promovarea unei educații de calitate pentru toți copiii; amenajarea sălilor de clasă în conformitate cu modelul școlii prietenoase copilului.

Proces educațional: funcțiile/rolul cadrului didactic și al cadrului didactic de sprijin la clasă; metode, strategii de lucru cu elevii cu CES în cadrul orelor de clasă; modalități de organizare a decadelor educației incluzive; modalități de implicare a elevilor în activități de voluntariat.

Servicii de suport: activitatea grupului de meditație; metode, strategii de lucru cu elevii cu CES în CREI; organizarea terapilor cognitive cu elemente de ludoterapie în CREI; serviciile Casei Comunitare; activitatea unității speciale educaționale; modalități de organizare a activităților de consiliere psihologică în grup.

Rezultate/produse:

Raport privind vizitele de studii: Practici de succes în domeniul educației incluzive (Anexa 8).

Impact:

Impactul vizitelor a contribuit pozitiv atît la dezvoltarea profesională cît și cea personală a participanților la vizita de studii, dovada faptul că toți cei 98 participanți s-au declarat încrezători să pună în practică bunele practici acumulate în cadrul vizitelor, precum și a faptului

că toți cei 98 participanți conștientizarea beneficiile formării profesionale continue în domeniul educației incluzive.

Vizitele de studiu au avut un impact important prin crearea oportunităților de:

- a lua cunoștință de modelele de dezvoltare a EI la nivel de sistem raional, cu implicarea tuturor domeniilor relevante;
- a se informa pe diverse compartimente ce țin de dezvoltarea EI, în special în ceea ce privește planificarea și alocarea resurselor financiare pentru serviciile educaționale și non-educaționale;
- a stabili relații de colaborare cu autoritățile, instituțiile omoloage și specialiștii respectivi.

Serviciul 9.	Organizarea atelierelor participative, în cadrul fiecărei școli-pilot beneficiare, în scopul stabilirii obiectivelor de dezvoltare a educației incluzive, a instrumentelor și mecanismului de monitorizare și evaluare a acestui proces.
---------------------	---

Obiectiv:

- Stabilirea obiectivelor de dezvoltare a educației incluzive, a instrumentelor și mecanismului de monitorizare și evaluare a acestui proces, pentru fiecare școală-pilot beneficiară.

Activități realizate:

1. A fost elaborat proiectul obiectivelor de dezvoltare a educației incluzive și proiectul instrumentelor și mecanismelor de monitorizare a acestui proces.
2. A fost elaborată Agenda atelierelor participative, orarul de desfășurare a atelierelor.
3. Au fost organizate 20 de ateliere participative, în cadrul fiecărei școli-pilot beneficiare, în scopul stabilirii obiectivelor de dezvoltare a educației incluzive și a instrumentelor și mecanismului de monitorizare și evaluare a acestui proces, cu implicarea a: 15 participanți de la nivel comunitar; 1 reprezentant SAP; 1 specialist responsabil pentru Iunie EI din cadrul Direcției Raionale Educație.
4. A fost elaborate un raport cu rezultatele atelierelor, cu anexarea obiectivelor de dezvoltare a educației incluzive, a instrumentelor și mecanismului de monitorizare și evaluare a acestui proces, pentru fiecare școală-pilot beneficiară.

În perioada **20 iunie – 01 iulie 2016**, au fost organizate **Ateliere participative** în 20 de instituții-pilot beneficiare **pentru stabilirea obiectivelor de dezvoltare a educației incluzive, a instrumentelor și mecanismului de monitorizare și evaluare a acestui proces**, cu implicarea persoanelor cheie de la nivel local – din domeniile asistenței sociale, sănătății și a educației, autorităților publice locale și a societății civile, inclusiv a părinților.

În cadrul atelierelor au participat **383 de persoane**. Grupul a fost constituit din specialiști din diverse domenii: educație, asistență socială, medicină, inclusiv cadre manageriale/didactice, părinți, copii, reprezentanți ai APL și ONG.

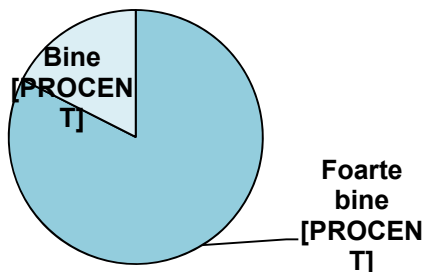
În cadrul seminarului au fost identificate și analizate **domeniile la nivel de unitate școlară, care sînt supuse procesului monitorizării participative**: planificare strategică, acces, sisteme de suport multidisciplinar, durabilitate, sensibilizare și mobilizare comunitară; precum și **aspectele supuse monitorizării din perspectivă participativă**: managementul educației incluzive, dezvoltarea practicilor incluzive, dezvoltarea culturii incluzive.

Ca rezultat al activităților în grup, au fost elaborate obiectivele de dezvoltarea educației incluzive, a instrumentelor și mecanismului de monitorizare și evaluare acestui proces, pentru fiecare școală-pilot beneficiară.

Secvențe: Prezentarea obiectivelor, LT "D. Celenghir", Avdarma UTAG

Secvențe din cadrul ședinței Liceul internat cu profil sportiv, Lipoveni, Cimișlia

82% din participanți au apreciat organizarea atelierului participativ cu calificativul "foarte bine"

18% din participanți au apreciat organizarea atelierului participativ cu calificativul "bine"

Figura 11. Opinii ale participanților privind calitatea organizării atelierelor

Rezultate/produse:

Raport privind rezultatele atelierelor, cu anexarea obiectivelor de dezvoltare a educației incluzive, a instrumentelor și mecanismului de monitorizare și evaluare a acestui proces, pentru fiecare școală-pilot beneficiară – în termen de 10 zile după realizarea atelierelor. (Anexa 9)

Impact:

Obiectivele de dezvoltare a educației incluzive elaborate, indicatorii de monitorizare și evaluare a acestui proces, elaborați de specialiști din domeniile: educație, protecția socială, sănătate au fost introduse în Planul managerial pentru fiecare școală-pilot beneficiară, și vor servi ca reper pentru implementarea educației incluzive la nivel de instituție de învățământ general.

Serviciul 10.	Organizarea ședinței comune de diseminare a rezultatelor și bunelor practici a implementării programului de formare cu participarea a 3 reprezentanți de la fiecare școală-pilot beneficiară.
------------------	---

Obiective:

- Diseminarea rezultatelor și bunelor practice a implementării programului de formare cu participarea a 3 reprezentanți de la fiecare școală-pilot beneficiară.

Activități realizate:

1. A fost elaborat conceptul, agenda și orarul de desfășurare a ședinței, planificarea detaliilor logistice pentru pregătirea ședinței commune.
2. A fost organizată ședința comună de diseminare a rezultatelor și bunelor practici a implementării programului de formare cu participarea a 3 reprezentanți de la fiecare școală-pilot beneficiară.
3. A fost elaborat un raport cu rezultatele ședinței comune de diseminare a rezultatelor și a bunelor practici a implementării programului de formare cu participarea a 3 reprezentanți din fiecare școală-pilot beneficiară.

Ședința comună de diseminare a bunelor a fost organizată pe data de 7 iulie 2016. La ședință au participat 78 participanți. Din numărul total de participanți, 65 de participanți au fost din **instituțiile beneficiare** (cîte 3 reprezentanți din fiecare școală beneficiară a Proiectului), **10 persoane au fost reprezentanți ai echipei LUMOS**(1- Managerul AO LUMOS, 3 experți din cadrul proiectului, 3 formatori, 1 persoană-resursă, 1 specialist comunicare, 1 asistent Proiect, 1-mass-media), alte 3 persoane - reprezentanți ai Ministerului Educației (1), Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică (1) și Fondului de Investiții Sociale din Moldova.

Imagine de la ședința de diseminare a bunelor practici

Agenda ședinței comune a cuprins trei sesiuni: prima sesiune: **sesiunea plenară** (cu participarea reprezentanților ME, CRAP; FISM, AO Lumos); **sesiunea I: Practici de succes în asistența copiilor cu CES în instituțiile de învățământ general**, a fost organizată **în trei ateliere tematice** (adresate președinților CMI, cadrelor didactice de sprijin, psihologilor). În cadrul acestui atelier, participanții la ședință au prezent bunele practici din experiențele acumulate în cadrul instruirilor desfășurate la locul de muncă în domeniul educației incluzive centrate pe copil.

Sesiunea a doua, a cuprins **trei sesiuni Master Class**, adresate **președinților CMI, cadrelor didactice de sprijin și a psihologilor școlari din instituțiile beneficiare**.

În cadrul atelierelor de Master class, au fost exersate tehnicile: "Easy read", **sistemul de comunicare prin schimbul de pictograme**, **salata de tehnologii**: terapia ocupațională, terapia prin horticultură, terapia formării autonomiei personale și sociale, terapia psihomotricității, terapia prin arta, terapia prin dans, meloterapia, ludoterapia.

Imagine de la ședința Master class pentru cadrele didactice de sprijin

Imagine din Secvența Aplicarea tehnicii "Easy read"

Imagine din secvența „Salata de tehnologii”

Rezultate/produse:

- Raport privind organizarea ședinței comune de diseminare a rezultatelor și bunelor practici a implementării programului de formare în domeniul educației inclusive de la fiecare școală-pilot beneficiară. (Anexa 10)

Impact:

Ședințele comune de diseminare a rezultatelor și bunelor practici au determinat:

- Creșterea nivelului de profesionalism și a calității competențelor președinților CMI, cadrelor didactice de sprijin, psihologilor în domeniul educației inclusive.
- Achiziționarea de competențe noi vizînd evaluarea dezvoltării copilului, schimbarea de viziuni, atitudini și capacități ale celor formați.

Serviciul 11.	Organizarea conferinței finale de diseminare a rezultatelor programului de formare în domeniul educației incluzive a copiilor cu dizabilități, realizate în cadrul proiectului.
------------------	---

Obiective:

- Dezvoltarea conceptului, pregătirea agendei, planificarea detaliilor logistice pentru pregătirea conferinței finale.
- Organizarea conferinței finale de diseminare a rezultatelor programului de formare cu participarea: 5 reprezentanți din fiecare școală-pilot beneficiară (profesori, părinți, copii), 1 reprezentant SAP; 2 reprezentanți ai Organului local de specialitate în domeniul învățământului.
- Mediatizarea, on-line, a rezultatelor Conferinței pentru diseminarea largă a experienței în domeniul educației incluzive a copiilor cu dizabilități.

Activități realizate:

1. Dezvoltarea conceptului, pregătirea agendei, planificarea detaliilor logistice pentru pregătirea conferinței finale.
2. Organizarea conferinței finale de diseminare a rezultatelor programului de formare.
3. Mediatizarea, on-line, a rezultatelor Conferinței pentru diseminarea largă a experienței în domeniul educației incluzive a copiilor cu dizabilități.

În scopul implementării Proiectului "Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale", finanțat din Grantul oferit de Guvernul Japoniei, administrat de Banca Mondială și Fondul de Investiții Sociale din Moldova și implementat de AO Lumos, pe data de **15.09.2016** a avut loc la **Chișinău, la Institutul Muncii, Conferința: "Consolidarea capacităților resurselor în domeniul educației incluzive centrate pe copil: rezultate și perspective"**, organizată în cadrul Proiectului „Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale”, finanțat din grantul oferit Republicii Moldova de Guvernul Japoniei prin Fondul de Politici de Dezvoltare a Resurselor Umane, administrat de Banca Mondială și gestionat de Fondul de Investiții Sociale din Moldova.

La eveniment au participat **184 persoane**: 5 reprezentanți din fiecare școală-pilot beneficiară (profesori, părinți, copii); 1 reprezentant SAP, 2 reprezentanți ai Organului local de specialitate în domeniul învățământului, primari din 14 UTA; reprezentanți din cadrul Ministerului Educației; Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei; Centrului Republican de Asistență

Psihopedagogică, precum și reprezentanți ai Fondului de Investiții Sociale din Moldova, Băncii Mondiale.

Conferința a fost inaugurată prin mesaje de salut din partea reprezentanților Ministerului Educației, Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Băncii Mondiale, Fondului de Investiții Sociale din Moldova, AO Lumos Moldova.

În cadrul primei sesiuni, au fost prezentate rezultatele implementării componentei II a proiectului: *Integrarea copiilor cu diabilități în școlile generale*. Subiectele abordate s-au referit la rezultatele și impactul programului de formare a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive, realizat în 20 de școli beneficiare ale Proiectului. De asemenea, în cadrul acestei sesiuni au fost prezentate trei volume ale Suporturilor de curs, care conțin 8 Module de formare în domeniul educației incluzive, elaborate în cadrul proiectului.

Sesiunea doi, a avut drept scop identificarea lecțiilor învățate și experiențelor acumulate în cadrul instruirilor desfășurate la locul de muncă în școlile-pilot beneficiare ale proiectului. Problematika abordată în cadrul acestui atelier s-a referit la asigurarea calității unui proces educațional incluziv prin consolidarea capacităților cadrelor didactice, dezvoltarea competențelor profesionale privind incluziunea copiilor cu dizabilități în școala generală; viziunea formatorilor naționali privind instruirea continuă a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive centrate pe copil și perspectivele aplicării programelor de instruire la nivel national.

În cadrul conferinței a fost organizat un panel de discuții: Consolidarea capacităților cadrelor didactice în domeniul educației incluzive centrate pe copil – factor esențial în promovarea unei culturi incluzive. În scopul planificării activităților ulterioare pentru renovarea infrastructurii instituțiilor-pilot, reprezentanții FISM au prezentat următoarele etape de implementare a Proiectului. Conferința a finalizat cu concluzii privind prioritățile în implementarea educației incluzive.

Rezultate/produse:

Raport privind conferința finală cu participarea reprezentanților din fiecare școală-pilot beneficiară (Anexa 11).

Impact:

Diseminarea/împărtășirea rezultatelor obținute în cadrul proiectului, inclusiv a modulelor de formare în domeniul educației incluzive elaborate în cadrul proiectului, în scopul incluziunii copiilor cu dizabilități în instituțiile de învățământ general

Raportul final al Proiectului "Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale"

Imagini de la Conferința: Consolidarea capacităților resurselor în domeniul educației inclusive centrate pe copil: rezultate și perspective

Raportul final al Proiectului "Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale"

Raportul final al Proiectului "Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale"

**Serviciul
12.****Dezvoltarea și diseminarea a 20 de materiale de informare prin mass-media**

Obiectiv: Diseminarea rezultatelor activităților organizate în cadrul proiectului.

Activități realizate:

1. Scrierea și distribuirea articolelor cu referire la activitățile de instruire realizate în școlile beneficiare ale Proiectului.
2. Mediatizarea rezultatelor activităților organizate în cadrul proiectului, punându-se accent pe subiectele abordate în cadrul instruirilor, pe utilitatea acestora, pe opiniile participanților la instruire, precum și pe beneficiile Proiectului pe termen lung.

Pentru a distribui articolele scrise, s-a colaborat îndeosebi cu presa de specialitate, la care au acces cadrele didactice din toată țara (ziarul „Univers Pedagogic Pro”), cu mass-media locală (ziarul „Cuvântul liber” (Leova), ziarul „Gazeta de Sud” (Cimișlia)), precum și cu Direcțiile raionale de învățământ, care au pagini web, ceea ce înseamnă că materialele informative publicate online pot fi accesate oricând. Publicarea materialelor elaborate și rezultatelor de formare prin evenimente și informații de presă, pentru a sprijini lansarea politică națională privind educația incluzivă. Aceste informații au fost răspândite prin intermediul agențiilor de presă, ziare, radio, televiziune și internet.

Rezultate/produse:

22 materiale de informare prin mass-media elaborate și distribuite.

Exemple cu articolele publicate sunt prezentate mai jos:

Nr.	Data publicării	Comentarii – publicat de, link (după caz), titlul articolului
1.	23.02.2016	Lumos Moldova http://moldova.wearelumos.org/node/189 ▪ „Practicile de succes privind educația incluzivă se extind în Republica Moldova”
2.	29.02.2016	Consiliul Raional Ialoveni http://il.md/vizita-de-studiu-in-liceele-din-raionul-ialoveni/ ▪ „Vizita de studiu în liceele din raionul Ialoveni”
3.	11.03.2016	Ziarul „Ora locală” (Ialoveni) ▪ „Practici de succes privind educația incluzivă la Ialoveni și Puhoi”
4.	13.03.2016	Liceul Teoretic „Petre Ștefănuță” Ialoveni http://ltpetrestefanuca.com/integrarea-copiilor-cu-dizabilitati-in-scolile-generale/ ▪ „Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale”
5.	Martie 2016	Ziarul „Univers Pedagogic Pro”

		▪ „Bunele practici în raionul Florești”
6.	17.03.2016	Ziarul „Univers Pedagogic Pro” ▪ „Un nou ciclu de instruire a formatorilor naționali”
7.	Martie 2016	Ziarul „Univers Pedagogic Pro” ▪ Articol despre instruirea cadrelor didactice la locul de muncă în una din școlile-pilot beneficiare ale Proiectului
8.	24.03.2016 31.03.2016	Direcția Învățământ Leova http://www.di-leova.md/evenimente/661-2016-03-24-09-33-31.html ▪ „Seminar” http://www.di-leova.md/evenimente/671-2016-03-31-12-06-32.html ▪ „Educația incluzivă – șanse egale pentru toți copiii!”
9.	29.03.2016	Consiliul Raional Orhei http://or.md/formarea-personalului-institutiilor-de-invatamint-general/ ▪ „Formarea personalului instituțiilor de învățământ general”
10.	Aprilie 2016	Ziarul „Cuvântul liber” (Leova) ▪ Articol despre instruirea din raionul Leova
11.	12.04.2016	Direcția Învățământ Hâncești http://educ-hincesti.starnet.md/dih/public/articles/view/id/2454 ▪ „Formări în raionul Hâncești privind educația incluzivă centrată pe copil”
12.	25.04.2016	Direcția Învățământ Cimișlia http://www.dicm.site50.net/view_article.php?id=208 ▪ „Instruiri în domeniul educației incluzive centrate pe copil, desfășurate în raionul Cimișlia”
13.	03.05.2016	Ziarul „Gazeta de Sud” (Cimișlia) http://gazetadesud.md/instruiri-in-domeniul-educatiei-incluzive-centrate-pe-copil-desfasurate-in-raionul-cimislia/ ▪ „Instruiri în domeniul educației incluzive centrate pe copil, desfășurate în raionul Cimișlia”
14.	26 -27.05.2016	CARA Angela, LUNGU Tatiana, Activități de mentorat implementate în cadrul proiectului „Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale”. În: Tehnologii didactice moderne: Materialele Simpozionului Pedagogic Internațional, Chișinău: IȘE (Tipogr. „Cavaioli”), 2016, p. 346-349. ISBN 978-9975-48-102-1.
15.	06 mai 2016	Ziarul „Chîmpia Glodenilor” • „Șanse pentru copii”
16.	14.07.2016	Ziarul „Univers Pedagogic Pro” ▪ „Prioritate educației fiecărui copil din Moldova!”
17.	15.09.2016	Radio Moldova ▪ Reportaj din cadrul Conferinței „Consolidarea capacităților resurselor umane în domeniul educației incluzive centrate pe copil: Rezultate și perspective”, transmis în direct

18.	16.09.2016	Jurnal TV http://jurnaltv.md/ro/news/2016/9/16/o-noua-etapa-in-educatia-incluziva-10242779/#4 ▪ „O nouă etapă în educația incluzivă”
19.	16.09.2016	Lumos Moldova http://moldova.wearelumos.org/node/207 ▪ Incluziunea copiilor cu dizabilități în școlile generale, susținută printr-un program amplu de instruire a cadrelor didactice
20.	22.09.2016	Ziarul „Univers Pedagogic Pro” Incluziunea copiilor cu dizabilități în școlile generale, susținută printr-un program amplu de instruire a cadrelor didactice
21.	15.09.2016	Fișa informativă privind rezultatele proiectului, a fost distribuită participanților din cadrul conferinței de totalizare a proiectului.
22.	15.09.2016	Radio Moldova http://trm.md/ro/panorama-zilei/panorama-zilei-din-15-septembrie-2016/

Impact:

Mediatizarea rezultatelor activităților organizate în cadrul proiectului, va servi drept reper pentru multiplicarea acestora la nivel național, valorificarea competențelor dobândite în cadrul instruirilor a personalului din cele 20 școli – beneficiare, precum și conștientizarea beneficiilor formării profesionale continue în domeniul educației incluzive.

Serviciul 13. Elaborarea rapoartelor de progres, cu anexarea materialelor produse

Obiective:

- Asigurarea realizării obiectivelor și informarea periodică privind mersul implementării Proiectului.
- Asigurarea transparenței în realizarea Proiectului.

Activități realizate:

1. Elaborarea Raportului de progres I (prezentat FISM către 08.12.2015).
2. Elaborarea Raportului de progres II (prezentat FISM către 15.06.2016).
3. Elaborarea Raportului de progres III (prezentat FISM către 28.09.2016).
4. Elaborarea Raportului final al Proiectului.

la fiecare din rapoartele de progres, au fost anexate materialele produse în perioada de raportare.

Rezultate/produse:

1. Raportului de progres I
2. Raportul de progres II
3. Raportul de progres III

Impact:

4. Rapoartele prezintă, în formă sintetizată, rezultatele Proiectului. (Anexa 12).

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI GENERALE. IMPACTUL PROIECTULUI

Concluzii generale

În temeiul informațiilor și analizelor de mai sus, se poate constata:

Obiectivele Proiectului "Integrarea copiilor cu dizabilități în școlile generale", **componenta II, au fost atinse.**

1. Activitățile de bază realizate (elaborarea a opt module, organizate în 3 volume ale suportului de curs pentru formarea continuă a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive; instruirea a 682 persoane în domeniul educației incluzive; dotarea/asigurarea școlilor-pilot cu materiale de suport în domeniul educației incluzive; diseminarea bunelor practici în domeniul educației incluzive) au contribuit la producerea unei **schimbări de viziuni, atitudini și capacități** în rândul reprezentanților personalului școlilor-pilot beneficiare, APL, al factorilor de decizie și specialiștilor cu responsabilități și atribuții în domeniul EI.
2. Realizarea propriu-zisă a Proiectului, a obiectivelor Proiectului, a fost anticipată de analiza experiențelor existente în domeniul educației incluzive, a materialelor didactice existente, programelor de formare continuă, ceea ce a permis o planificare strategică în elaborarea modulelor de formare a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive. Studiul privind analiza nevoilor de formare a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive, a permis a organiza seminarele de formare în baza necesităților cadrelor didactice. Studiul a sintetizat situația generală la nivel de țară, constatând reușite și exemple de bune practici și evidențiind dificultățile/provocările, cărora trebuie să le facă față sistemul, instituțiile și profesioniștii implicați în dezvoltarea EI. Definirea modulelor tematice de formare s-a bazat pe experiența internațională și națională, analiza necesităților de formare a cadrelor didactice din 20 de instituții – pilot beneficiare și în corespundere cu cerințele Proiectului.
3. Conceptul Modulelor a unificat terminologia existentă în domeniul educației incluzive. Modulele au fost recenzate de specialiști în domeniu și aprobate prin Dispoziția ME nr. 43 din 08 februarie 2016. Un factor important a constituit și traducerea în limba rusă a Modulelor de formare în domeniul educației incluzive elaborate.
4. Conform obiectivelor proiectului, a fost planificată instruirea a 300 cadre didactice din cele 20 școli-pilot beneficiare. În baza solicitărilor parvenite din teritoriu, **numărul persoanelor instruite a constituit 682 persoane.** În cadrul programului de instruire, cadrele didactice au beneficiat de suportul de curs „Educația incluzivă”, elaborat de către experții din domeniu, care cuprinde repere teoretico-practice și metodologice privind managementul și dezvoltarea educației incluzive, conștientizarea și acceptarea

dizabilităților, evaluarea dezvoltării copilului, abordarea individualizată a elevului, adaptările curriculare și evaluarea progresului de învățare al elevului.

5. Impactul vizitelor de studii, organizate în raioanele Florești și Ialoveni au contribuit pozitiv atât la dezvoltarea profesională cât și cea personală a participanților la vizita de studii, dovada faptul că toți cei 98 participanți s-au declarat încrezători să pună în practică bunele practici acumulate în cadrul vizitelor, precum și a faptului că toți cei 98 participanți conștientizarea beneficiile formării profesionale continue în domeniul educației incluzive.
6. Ca rezultat al activităților în grup, au fost elaborate obiectivele de dezvoltare a educației incluzive, instrumentele și mecanismul de monitorizare și evaluare a acestui proces, pentru fiecare școală-pilot beneficiară. Proiectul a creat **oportunități pentru participare, implicare și colaborare intersectorială** în domeniul educației incluzive. Grupurile mixte de lucru, participante la ateliere de planificare, evaluare și monitorizare, constituite din reprezentanți ai domeniilor educație, sănătate, asistență/protecție socială, ai societății civile, au stabilit obiectivele de dezvoltare a educației incluzive, indicatorii de evaluare și monitorizare a acestui proces, pentru a asigura eficiența și calitatea procesului de implementare a educației incluzive.
7. Relevanța activităților realizate în cadrul Proiectului rezidă în faptul că acestea sînt în consens total cu prioritățile statului în domeniu, enunțate în cele mai importante acte normative și de politici aprobate în ultimii ani: Codul Educației, Strategia "Educația 2020", Programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020.
8. Dată fiind anvergura și complexitatea Proiectului, în procesul de implementare au existat unele **probleme/constrîngere care au afectat buna desfășurare a activităților** proiectate:
 - a. Perioada restrînsă de timp pentru realizarea activităților.
 - b. Traducerea Modulelor de formare în domeniul educației incluzive în limba rusă, fapt cauzat de lipsa terminologiei consacrate în domeniul educației incluzive.
 - c. Editarea modulelor de formare în domeniul educației incluzive în termeni restrînși.

Recomandări generale

1. Extinderea activităților de formare în domeniul educației incluzive pentru alte grupuri-tintă: educatori din cadrul instituțiilor preșcolare, asistenți sociali, personal medical.
2. Elaborarea programelor de formare pentru mentori în domeniul educației incluzive.
3. Stabilirea unui mecanism pentru valorificarea competențelor dobîndite în cadrul instruirilor a personalului din cele 20 școli – beneficiare pentru a acorda suport școlilor care nu au fost incluse în lista școlilor-pilot.
4. Utilizarea modulelor elaborate în domeniul educației incluzive pentru formarea cadrelor didactice la nivel național.

5. Realizarea unei evaluări privind impactul pe termen lung al proiectului; explorarea efectelor pe care le-a avut instruirea cadrelor didactice și materialele elaborate asupra personalului din școlile pilot.
6. Acordarea suportului în crearea noilor servicii de implementare a educației incluzive, pentru a asigura incluziunea copiilor rămași fără supraveghere, a copiilor cu dizabilități senzoriale, precum și a copiilor cu dizabilități complexe/severe.

Impactul Proiectului

Proiectul are un impact important prin:

1. 682 persoane: manageri, cadre didactice, cadre didactice de sprijin, psihologi, logopezi din cele 20 școli-pilot beneficiare, specialiști ai Organului Local de Specialitate în domeniul învățământului, specialiști ai Serviciilor de Asistență Psihopedagogică din 14 UTA au fost formați în domeniul educației incluzive.
2. 2700 exemplare ale suportului de curs au fost distribuite în 20 școli-pilot beneficiare, specialiștilor din cadrul Organului Local de specialitate în domeniul Învățământului, specialiștilor SAP, instituțiilor de formare continuă și instituțiilor de învățământ superior.
3. Reprezentanții sectoarelor relevante pentru identificarea și asistența copiilor cu dizabilități (sănătate, asistență socială, educație) au convenit asupra obiectivelor de dezvoltare a educației incluzive, precum și a indicatorilor de monitorizare și evaluare participativă a acestui proces.
4. S-a constatat, că **instruirea cadrelor didactice** la locul de muncă, este o formă eficientă de dezvoltare profesională a cadrelor didactice. **Diversitatea participanților** în cadrul activităților de instruire a contribuit la **coeziunea colectivului** instituției pentru a asigura implementarea educației incluzive. Metodologia de formare aplicată în cadrul instruirilor a contribuit la **formarea competențelor necesare cadrelor didactice pentru incluziunea copiilor cu CES** în instituțiile de învățământ general. **Vizitele de mentorat** au consolidat competențele formate/dezvoltate formabililor în cadrul instruirilor. **Vizitele de studiu** în raioanele-pilot **Florești și Ialoveni** au contribuit la preluarea experiențelor, practicilor existente în domeniul educației incluzive. **Atelierele de evaluare participativă** cu implicarea diferitor actori, au contribuit la conștientizarea lucrului în echipă, a abordării intersectoriale în domeniul implementării educației incluzive la nivel de comunitate.
5. Proiectul a produs, astfel, schimbări de viziuni și atitudini, care se vor reflecta în realizarea obiectivelor de dezvoltare a EI în fiecare din cele 20 școli-beneficiare ale proiectului.
6. Activitățile realizate în cadrul proiectului, vor contribui la îmbunătățirea capacității autorităților publice locale, cadrelor didactice de a implementa Programul Național pentru Dezvoltarea Educației Incluzive.

